

EL QUINZE

de **Público**

Repatriar
enfermeras
para paliar
el déficit de
personal
P8

Una Navidad en grupos de 10 y con toque de queda a la 1.30 h

El Govern flexibiliza las medidas durante las fiestas
y recomienda limitarse a dos burbujas de convivencia

Catalunya no pasará de tramo en la desescalada este
lunes por el empeoramiento de los datos **PÁGINA 10**

La covid dispara la precarietat a la Costa Daurada

La forta dependència del sector
turístic deixa sense feina
milers de persones **P6**

EMMA PONS VALLS

La fibra óptica, en manos de los ayuntamientos

La Generalitat delega en los
entes y operadores locales
el despliegue de la red **P4**

La banca siempre gana

Sergi Sol
Periodista

La mala salud de ferro del còmic en català

Il·lustradors locals de prestigi
internacional publiquen,
la majoria, en castellà **P26**

“Ara els polítics no van al teatre ni per quedar bé”

Entrevista a Julio Manrique
Actor, director i productor
PÀGINA 12

MONTSE GIRALT

AJUNTAMENT DE BARCELONA

Els reptes per arraconar el cotxe a Barcelona

Experts avaluen els canvis
urbanístics, com la Superilla
Barcelona de l'Eixample

Destaquen la fi de l'asfalt,
la importància del verd i l'ús
comunitari de l'espai **PÀGINA 2**

Barcelona al segle XXI: l'urbanisme deixa de mirar als cotxes

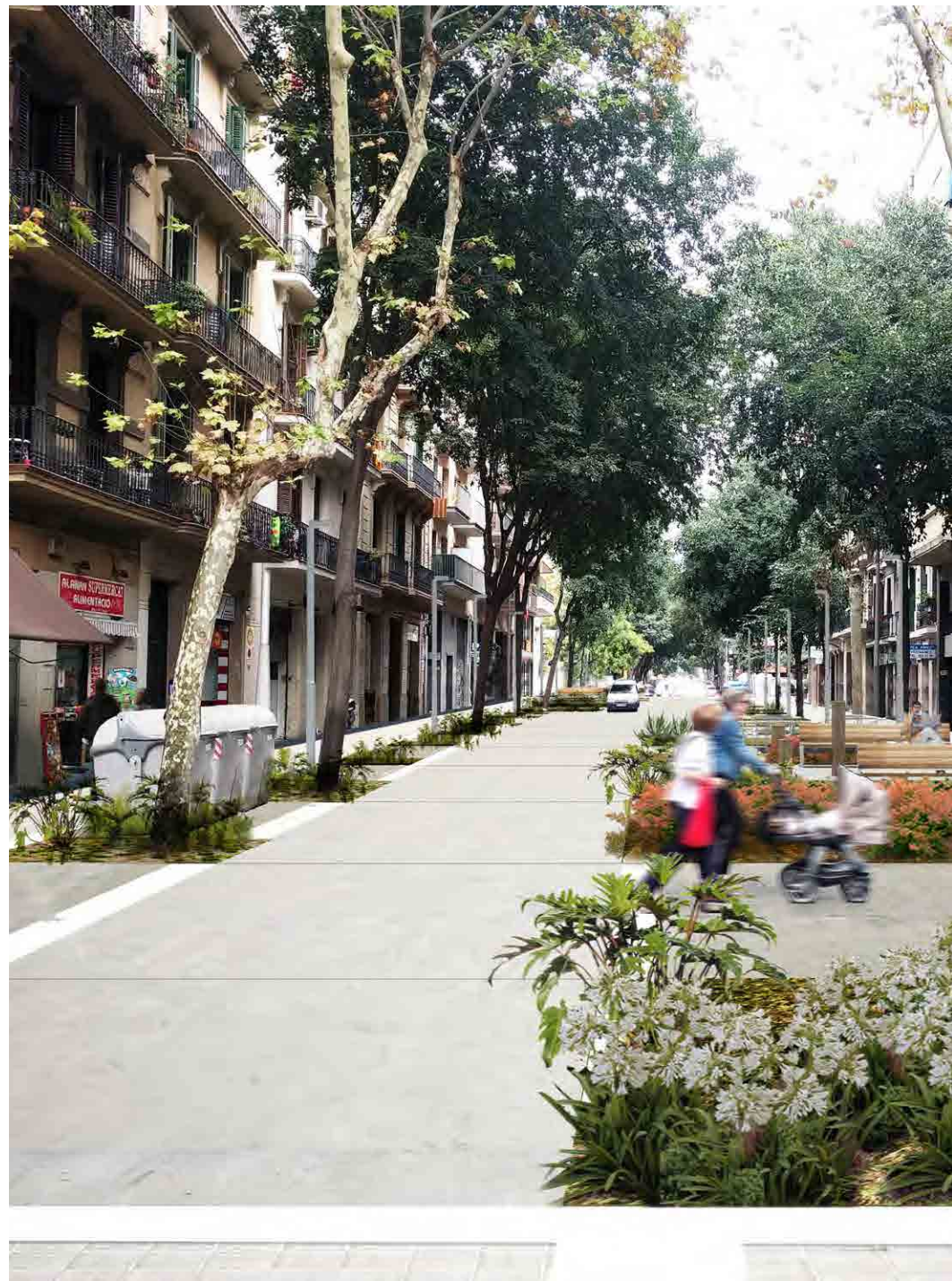
Diversos experts avaluen les transformacions urbanístiques previstes per a la capital catalana. Destaquen la reducció de l'espai per als cotxes, la fi de l'asfalt, la importància del verd i un plantejament comunitari de l'espai

Maria Rubio
BARCELONA

La transformació urbanística de la ciutat cap a un model menys protagonitzat pels cotxes i més pels vianants és una via que s'ha consolidat amb el recent anunci del Govern municipal d'implantar la Superilla Barcelona. Aquest projecte busca fer una intervenció de gran impacte en el principal entramat urbà de la ciutat, l'Eixample, creant una xarxa de 21 eixos verds i 21 places de barri que permetran guanyar 33,4 hectàrees d'espai per a vianants i 6,6 hectàrees de verd urbà. Més enllà d'aquest projecte, parlem amb especialistes en l'àmbit de l'urbanisme per conèixer quins són els reptes de la ciutat per assolir la fita de convertir-se en una urbs del segle XXI.

Substituir el cotxe

“El funcionament d'un centre geogràfic d'un sistema urbà té molt a veure amb el conjunt del sistema”, explica Xavier Matilla, arquitecte en cap de l'Ajuntament de Barcelona. Segons dades del mateix consistori, per l'Eixample hi circulen 350.000 vehicles cada dia, una xifra que fa que aquest entramat urbà quedi molt més carregat que la ronda de Dalt, amb 170.000 vehicles al dia; la ronda del Mig, amb 60.000; o la ronda Litoral, amb 170.000. “Aquests desplaçaments estan lligats als desplaçaments metropolitans. Per això, intervenir l'Eixample implica tenir una visió

Simulació de com podria ser la futura superilla del carrer de Girona i els seus voltants.

L'asfalt de la confluència dels carrers de Sancho de Ávila i Ciutat de Granada, integrat en la superilla del Poblenou, pintat amb el relleu del panot barceloní.

Mantenir el panot, un símbol de la ciutat

La dissenyadora Danae Esparza reivindica el valor patrimonial del símbol per excel·lència de Barcelona, el panot, i la necessitat de tenir-ho en compte de cara les pròximes transformacions urbanes, tal com explora al seu llibre *Barcelona a ras de suelo* (UB Edicions): “La qualitat del panot és inqüestionable, tant a nivell funcional com pel que fa al disseny”. Esparza celebra que s'estigui tenint en compte en algunes intervencions d'urbanisme tàctic, però espera que també es faci quan les transformacions siguin permanents.

estratègica pel que fa a un canvi d'hàbits metropolità”, explica Matilla. L'arquitecte destaca que es tracta d'una part de la ciutat molt ben dotada pel que fa a transport públic, i per això descartar el vehicle privat serà molt més fàcil. Tot i això, la Plataforma per la Qualitat de l'Aire el considera “insuficient”, ja que només pacificarà quatre carrers de tot l'Eixample: Consell de Cent, Girona, Rocafort i Comte Borrell.

Però, què passa amb la gent que utilitza el cotxe per anar a treballar des de la perifèria? “Qui va a zones com un polígon industrial no sempre té bones combinacions, o si fa connexions entre pobles de la perifèria. Però per anar a Barcelona, tot-hom té una alternativa de transport públic”, assegura Sílvia Casorrán, responsable de la promoció de l'ús de bicicleta a l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB).

**Sílvia Casorrán (AMB):
“Per anar a Barcelona,
tothom té una alternativa
de transport públic”**

**Les vendes de bicicletes
ja van créixer al voltant
del 30% l'estiu passat,
segons els comerciants**

**“El cotxe familiar el fa
servir l’home de la casa,
no la dona”, apunta
l’arquitecta Zaida Muxí**

Però aquestes combinacions no sempre són de la qualitat necessària, motiu pel qual Matilla explica que des de l'Ajuntament volen fer de “palanca” perquè les Administracions pertinents posin els recursos que pertoquen. Per pal·liar aquesta qüestió també és necessària la polèmica connexió del tramvia per l'avinguda Diagonal. “És un projecte metropolità de nou municipis, de Sant Just fins a Badalona”, recorda Casorrán. A això, Matilla hi afegeix l'aposta per potenciar les estacions de Sagrera, encara en obres, i de Sants, que ja va experimentar una millora de la infraestructura l'estiu passat.

L'altra pota en matèria de mobilitat és la bicicleta i anar a peu, una forma de moure's que ha guanyat adeptes, sobretot durant les restriccions de mobilitat per la pandèmia. Segons dades del juliol passat, el mes de maig es van doblar els abonaments al servei de Bicing, i el Gremi de Comerciants de Bicicletes de Catalunya parlava d'un increment d'entorn el 30% en les vendes aquest estiu. “Per incorporar aquestes bicicletes la ciutat necessita més espai”, indica Casorrán, que creu que és fonamental una aposta per la bici: “Vol dir deixar de contaminar, fer salut i estalviar despeses sanitàries, tant les derivades de l'atenció als accidents de trànsit com les de la contaminació: malalties cardiovasculars, respiratòries i ictus”.

Individualitat ‘versus’ comunitat
La transformació de Barcelona, però, no només ha de passar per repensar les formes de moure's, sinó també per repensar les formes d'estar. I és que el carrer, tal com explica l'arquitecta Zaida Muxí, no s'ha fet perquè les persones en gaudeixin: “Prioritzar els vianants vol dir potenciar l'autonomia de les persones, perquè aquelles que són dependents, com els infants o la gent gran, comptaran amb un entorn més amable, segur, que els permetrà anar pel seu

compte”. En aquesta línia, Matilla destaca les intervencions fetes al voltant de les escoles, que afecten tota la ciutat: “Hem actuat als voltants de 21 escoles i tenim previst actuar en 51 més”.

Per Muxí, la implantació de la Superilla Barcelona suposa un canvi de paradigma a l'hora de conceptualitzar l'espai públic: “Prioritzar el cotxe es va entendre com una gran oportunitat per a la llibertat individual d'anar on vulguis. I s'ha portat a l'extrem”. L'arquitecta apel·la als valors de l'ecofeminisme per “equilibrar” les relacions entre la comunitat i la natura i posar l'urbanisme al servei d'aquesta idea: “L'autonomia absoluta no és certa, i és una idea molt neoliberal. Som interdependents i ecodpendents, hem d'invertir la piràmide on l'home està a dalt de tot”. Afegeix que deixar de prioritzar el cotxe significa també deixar de prioritzar un transport que és majoritàriament utilitzat per homes: “El cotxe familiar el fa servir l'home de la casa, no la dona”.

De l'asfalt al verd

Amb tot aquest ideari a la mà, però, cal abordar un problema: l'asfalt. “Hem impermeabilitzat la ciutat”, explica Danae Esparza, professora de disseny de l'escola Elisava. “Volíem que la ciutat fos higiènica i no hi hagués fang”. Però en plena emergència climàtica, aquesta ja no és la prioritat: “Cada vegada hi ha més tempestes, més grans aiguats. I l'aigua és ben escassa. Ara necessitem que la ciutat sigui permeable per omplir els aqüífers subterranis”, explica. La impermeabilització del terra barceloní també genera problemes de contaminació del mar, com va passar el setembre passat, quan les fortes pluges van

fer que s'hagués d'aixecar la bandera vermella a les platges del litoral metropolità.

L'asfalt també té altres conseqüències, com ara l'augment de les temperatures: “El color fosc fa pujar més la temperatura. La qualitat tèrmica de les ciutats està marcada pels materials que s'hi utilitzen”. Per això, cal incorporar-hi el verd, explica Esparza, que també servirà per millorar la qualitat de l'aire. Per fer-ho, Muxí assegura que es pot aixecar aquest material i treballar amb el que hi hagi a sota, un fet que implica inversió en diners i en temps.

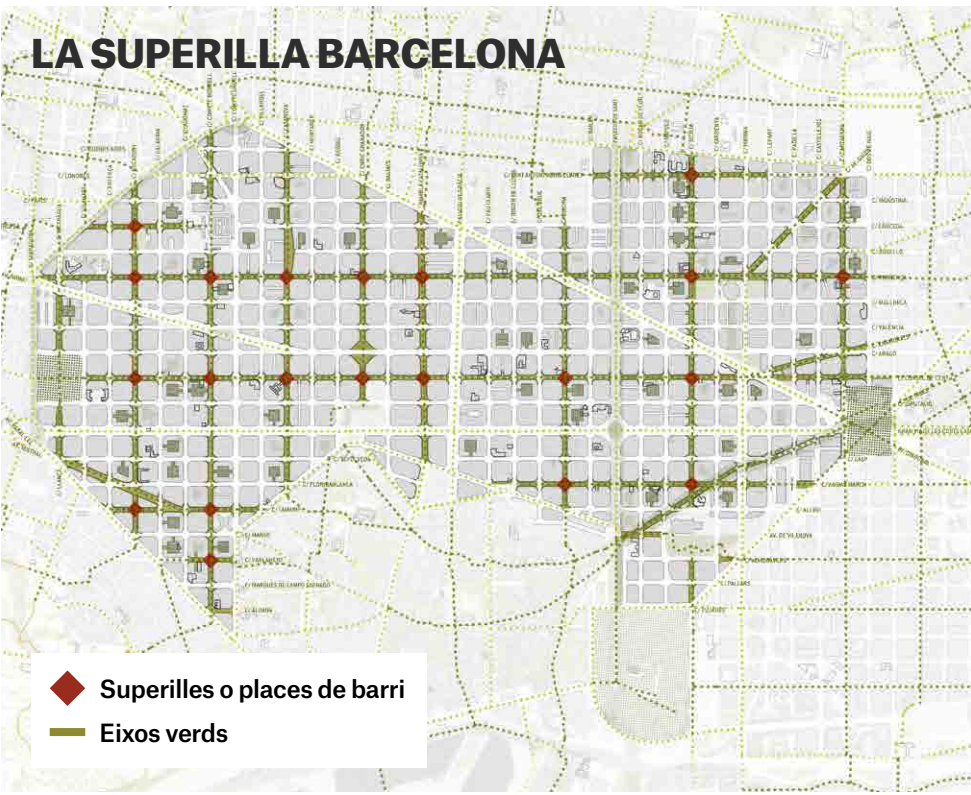
L'urbanisme tàctic

Mentrestant, l'Ajuntament opta per fer intervencions temporals en algunes zones de la ciutat mitjançant l'anomenat urbanisme tàctic, que consisteix a aplicar elements i colors diferents a zones sovint ocupades per cotxes, per recodificar-les i posar-les a disposició del vianant. En són exemples el color groc amb topalls que eixampla la vorera a la Via Laietana o les franges verdes juganeres que es mengen un carril al davant de l'Escola Univers, al carrer de Bailèn. Esparza creu que són intervencions que generen alguns equívocs: “Per exemple, davant les escoles pintem l'asfalt perquè els infants el puguin trepitjar, però hi posem tanques quilomètriques per protegir-los dels cotxes. I portem tota la vida ensenyant-los que no podien baixar de la vorera!”. Matilla, però, assenyala la importància de l'urbanisme tàctic per guanyar espai de manera ràpida durant la pandèmia: “Són actuacions amb caràcter d'emergència, però estan orientades a futures intervencions definitives. Les hem aplicat als eixos de la futura Superilla Barcelona, els carrers Consell de Cent, Rocafort i Girona”.

**La superilla de
l'Eixample permetria
crear 21 eixos verds
i 21 places de barri**

**Pel districte hi circulen
350.000 vehicles cada
dia, molts més que per la
ronda de Dalt (170.000)**

**La Plataforma per
la Qualitat de l'Aire
considera la Superilla
Barcelona “insuficient”**

El Govern delega en los ayuntamientos el despliegue de la fibra óptica

Los municipios y los operadores locales de telecomunicaciones colaboran para suplir el déficit inversor en el tramo final de la red, el que permite la conexión de los hogares, explotado por Cellnex, en una iniciativa a la que se destinan 70 millones para extender 6.000 kilómetros por Catalunya

La Generalitat está tejiendo acuerdos con las administraciones locales para el despliegue de más de 6.000 km de red. En la foto, despliegue de cable en Llavorsí, en el Pallars Sobirà.

David Rodríguez
BARCELONA

Ante situaciones extraordinarias, soluciones imaginativas. Este podría ser el resumen de cómo han afrontado los ayuntamientos, de la mano de algunos operadores locales, la puesta en marcha del último tramo de la red de fibra óptica, el que permite la conexión de los hogares. Una de las herencias de la pandemia de la covid-19 es que el acceso a internet se ha erigido en un servicio esencial, igual que en su momento lo fueron las carreteras o las vías ferroviarias. En ese contexto, han surgido iniciativas de colaboración entre consistorios de zonas rurales y operadores locales de telecomunicaciones para suplir el agujero que han dejado las grandes compañías, que en determinados casos no ven rentable hacer llegar la fibra a poblaciones pequeñas de Catalunya. De esta manera, la puesta en marcha de lo que se conoce como última milla de la conexión corresponde a ayuntamientos y a pequeñas firmas, en un proyecto en el que la multinacional Cellnex explota el servicio tras una concesión pública de la Generalitat.

La idea del Govern es que todas las capitales de comarca catalanas estén conectadas en breve, con una inversión total de 70 millones de euros, y que la fibra óptica llegue a todos los municipios catalanes durante el año 2023. Para ello, tal como aseguran desde el Departament de Polítiques Digitals i Administració Pública, se están “tejiendo acuerdos con las administraciones locales del país dentro de una estrategia de compromiso nacional para el despliegue de más 6.000 kilómetros de

red”. El proyecto está financiado por los Fondos Europeos de Desarrollo Regional (Feder) de la Unión Europea.

“La Generalitat ha instalado las estructuras troncales que no dan servicio al usuario final. Por eso es necesario que haya un operador local para que construya un enlace de conexión con la red principal”. Así explica el proceso el director gerente de la Federación Catalana de Empresarios Instaladores de Telecomunicaciones (Feceminte), Guillermo Canal. En este sentido, añade que ha sido la Administración la que ha dejado que sean los pequeños operadores quienes proporcionen la conexión definitiva del servicio: “Las zonas rurales o las poblaciones alejadas de las ciudades interesan poco a las grandes empresas”. En esas áreas, el Govern solo ha tirado cable de fibra óptica, pero sin finalizar el despliegue en determinados territorios.

Las grandes compañías no ven rentable hacer llegar la fibra a poblaciones pequeñas

El objetivo de la inversión del Govern es que llegue a todos los municipios en 2023

“Hay un ‘boom’ de operadores que han generado un ecosistema para cada entorno”

Ante esta situación, Canal detalla que los operadores locales se ponen de acuerdo con los ayuntamientos, ya que estos les otorgan facilidades para abrir minizanjias o aprovechar obras subterráneas ya existentes de canalizaciones de suministros municipales. Las alianzas entre estas compañías privadas y la administración pública tratan de solucionar una de las asignaturas pendientes del despliegue de la fibra óptica: la demanda de conexión de todas las poblaciones, garantizando así el equilibrio territorial y la competitividad económica.

En comarcas como la Terra Alta, el Baix Camp y el Pallars Sobirà, la conexión la ha realizado la firma Adamo, mientras que en lugares como Lleida o Igualada operan compañías locales como NXT o Iguana. Canal habla de un “boom de operadores de telecomunicaciones que han generado un ecosistema adecuado a cada entorno geográfico en función de las necesidades de cada territorio”. De hecho, la capacidad de la fibra óptica en Catalunya es tan grande –está incluso sobredimensionada– que no

Una zanja para cableado en la carretera de Llavorsí, en el Pallars Sobirà.

debería plantear problemas una extensión generalizada de la red. El confinamiento constató que una buena conexión a internet, además de favorecer el equilibrio territorial y la competitividad económica, impulsa la repoblación gracias a fenómenos como el teletrabajo.

La Xarxa Oberta de Catalunya

En 2018, la firma Tradia, perteneciente a Cellnex, compró por 34 millones de euros a Imagina –del grupo Mediapro– la Xarxa Oberta de Catalunya (XOC). De esta forma, la empresa se hacía con la concesión del servicio de despliegue, operación y mantenimiento de las redes de fibra. Además, también se le permite actuar como operador neutro, de forma que comercializa el excedente de capacidad de red en el mercado mayorista de telecomunicaciones. Cellnex, que antes se denominaba Abertis Telecom, aprovechó la infraestructura existente en la red de ferrocarril, en la que las zanjas ya estaban cavadas, para tirar cable e instalar la fibra donde resultara viable hacerlo.

El experto en telecomunicaciones y profesor del Departamento de Tecnología Telemática de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) David Rincón afirma que esta iniciativa de Cellnex la han llevado a cabo otros operadores de transporte, que “revenden sus infraestructuras donde ya hay zanjas para que pase por allí el cable de la fibra”. En este caso, la inversión para realizar las obras –abrir el agujero– es tan alta que resulta más económico llenarlos de diversos cables. “Con un coste un poco más elevado, se obtiene una rentabilidad mucho mayor”. El problema, tal como concreta Rincón, no es la capacidad en sí de la fibra, sino que funcione el enlace, el aparato que distribuye los datos. En este contexto es donde entra en juego la colaboración entre los operadores locales y los ayuntamientos de las zonas rurales, que acelerará el despliegue de la fibra en determinadas zonas y reducirá la desconexión digital de los territorios, resarciéndose del olvido al que les ha condenado la Generalitat de Catalunya con este proceso.

La red resiste el mayor uso por el teletrabajo

El gasto en líneas de alta velocidad mantiene el tráfico de internet pese al aumento de las instalaciones de nueva generación

D. R.
BARCELONA

Las inversiones de operadores y administraciones con la banda ancha y la fibra óptica en la última década han permitido que la red se mantuviera robusta, sobre todo durante el confinamiento domiciliario total de la primera ola del coronavirus. La necesidad de optar por el teletrabajo, que permanece, no ha hecho disminuir la capacidad tecnológica de suministrar un servicio de calidad en un escenario de aumento de la demanda de datos.

El profesor David Rincón, especialista en telecomunicaciones de la UPC, recuerda que las redes aún tienen margen de crecimiento. “Tienen la capacidad de autorregularse ante el aumento del tráfico de datos”, expone. A nivel de cobertura, Rincón reconoce que la conexión no llega en las condiciones necesarias a los núcleos de población pequeños o a los polígonos industriales ubicados en las afueras de las áreas metropolitanas de las grandes ciudades. De hecho, el experto afirma que la red de fibra se convierte en un elemento imprescindible en las torres de comunicaciones para que la tecnología 5G funcione.

En este ámbito, Lleida será la escogida por la Generalitat para impulsar una prueba piloto con el 5G, que busca impulsar la innovación digital en los sectores agroalimentario, comercial y logístico. Para ello, creará iniciativas para promover la formación, los talleres y los ensayos con esta tecnología. En la acción se han implicado el Govern, la Cambra de Comerç

de Lleida, la Mobile World Capital Barcelona, la Diputació de Lleida, Telefónica, la Fundación i2CAT y la Paeria. La sede de la Cambra de Comerç será el centro neurálgico de las actividades. El Govern quiere que las áreas 5G se transformen en estructuras de largo recorrido a través de la inversión público-privada.

El proyecto se ha presentado en un momento en que el uso de los accesos a las redes de nueva generación (NGA) no para de crecer. Según los datos de Feceminte, extraídos de la Comisión Nacional del Mercado de la Competencia (CNMC), durante el segundo trimestre de este año, las conexiones han aumentado un 16,5% a nivel estatal, superando los 69 millones de puntos de acceso. De estas cifras, destaca el incremento de los accesos desplegados para proveer de fibra a los hogares, que han subido en casi 10 millones en tan solo un año.

Según el profesor David Rincón, las redes tienen margen de crecimiento

La Generalitat escogerá a Lleida para una prueba piloto con el 5G

La fugida del turisme dispara la precarietat a la Costa Daurada

La forta dependència del sector turístic, que genera un 26% del PIB de la demarcació de Tarragona i gairebé el 50% de municipis com Cambrils, provoca que milers de persones no hagin pogut treballar pràcticament des del març i planteja dificultats per a la recuperació econòmica de la zona i una gran precarietat

Emma Pons Valls
SALOU

La Costa Daurada és un dels pols turístics del país, només superat per Barcelona i la Costa Brava. És, també, un dels motors econòmics de la demarcació de Tarragona, on el turisme representa el 26% del PIB. A poblacions com Cambrils, aquesta xifra s'enfila fins al 47%. Salou, capital de la Costa Daurada, concentra gran part de l'activitat. Sense oblidar el pol d'atracció que suposa Port Aventura. La pandèmia, però, ha capgirat aquest sector: l'ha deixat pràcticament sense visitants estrangers, i només amb el mercat domèstic no omplen. Tot plegat afecta uns treballadors de temporada amb contractes precaris que, malgrat les ajudes, tenen dificultats per seguir pagant les factures.

“Ha sigut el pitjor any de la història”, sentència Xavier Guardià, portaveu de la Federació Empresarial d'Hostaleria i Turisme de la província de Tarragona (FEHT). Tan sols al voltant del 40% d'establiments hotelers van obrir aquest estiu a la zona, i la demanda ha rondat el 20%. “Nosaltres no ens podem inventar els clients. Per això no hem pogut funcionar”, explica. Francesos, britànics i anglesos pràcticament no han vingut, i el volum de catalans i espanyols, a causa de les restriccions i la incertesa, s'ha reduït a la meitat. Amb aquesta situació, hi ha negocis que no han pogut obrir ni facturar des de l'octubre del 2019. Guardià recorda que és un sector “de temporada”, que concentra l'activitat majoritàriament des de Setmana Santa fins al novembre, de manera que caldrà esperar almenys fins al març del 2021 per reprendre l'activitat.

El passeig marítim de Salou mostra aquesta inactivitat: són pocs els negocis amb la persiana aixecada. La Sofia, cambrera d'un restaurant a primera línia, explica que a l'estiu van notar la falta de clients estrangers. Encara que sí que tenien gent

El turisme representa el 26% del PIB de la demarcació de Tarragona

L'economia de les comarques tarragonines i gironines serà de les més afectades

Xavier Guardià, portaveu de la patronal hotelera: “Ha sigut el pitjor any de la història”

d'arreu de l'Estat, aquests no consumeixen tant, explica. I amb les restriccions vigents i els confinaments perimetrals, saben que tot i la reobertura actual tindran dificultats per fer caixa. Fins ara, Salou ha destinat més de set milions d'euros a sufragar l'impacte de la crisi, d'un pressupost de gairebé 50 milions. L'Ajuntament no ha respost a les preguntes d'*El Quinze* sobre la situació al municipi.

A La Pineda, urbanització de Vila-seca, la situació és similar. La cambrera i la cap de cuina d'un dels pocs restaurants oberts al passeig expliquen que tots els establiments del seu voltant estarien oberts: “No surten els números, no se la volen jugar”. El seu establiment sí que ha reobert, però encara que entre setmana s'hi veuen força treballadors dinant, dubten que el cap de setmana tinguin gaire afluència. “Som el personal just per poder obrir”, expliquen.

Segons l'Anuari Econòmic Comarcal 2020 del BBVA, les comarques tarragonines i gironines seran les més afectades per l'impacte econòmic de la covid-19. Per l'autor de l'estudi, Josep Oliver, això es deu a “la forta dependència del turisme i la caiguda de la producció industrial”, ja que apunta que el binomi “comerç i turisme” serà el que es reactivarà més tard.

Famílies en crisi

Aquesta inactivitat repercuteix, inevitablement, en els milers de treballadors que es dediquen al sector. La Raquel és la primera vegada que s'apropa al local de Càritas a Salou. “Vinc molt a contracor, em sento fora de lloc”, lamenta. Treballava en una empresa que organitzava esdeveniments en vaixells, sobretot festes en catamarans.

El parc d'atraccions de Ferrari Land, al complex de Port Aventura, vist des de l'hotel Caribe. Tots dos parcs s'han vist afectats per la manca de turistes.

Dos usuaris de Càritas Salou agafen la donació d'aliments.

Càritas Salou ha doblat les famílies que atenia normalment i ja superen les 400

La inactivitat afecta treballadors de temporada amb contractes precaris

Port Aventura va atreure cinc milions de visitants i va facturar 230 milions d'euros l'any 2018

“Van intentar obrir l'estiu, però els números no sortien”, explica. Al març, va entrar en un ERTO, però al llarg dels mesos l'empresa ha decidit tancar temporalment i ara està a l'atur. Li ha quedat un subsidi de 200 euros amb el qual no pot fer front a les despeses de la llar, on viu amb la seva filla.

Càritas Salou ha doblat en els últims mesos les famílies que atenia normalment. Ara ja són més de 400. “Fins ara ho anem aguantant, però som al novembre. Veurem fins quan podem”, explica Esteve Tomàs, responsable de l'organització. L'entitat i la Creu Roja atenen al municipi usuaris derivats dels serveis socials.

També la Laura –nom fictici– fa poc que ve a Càritas. Cada temporada treballava a l'hostaleria, igual que el seu fill, però aquest any no han pogut. “Amb la hipoteca i sense ajudes, em vaig veure obligada de venir”, explica. Mentrestant, intenta guanyar uns diners netejant un parell de cases, però no en té prou per cobrir totes les despeses. “L'any que ve serà millor”, desitja.

Un sector fort

El portaveu de la FEHT Xavier Guardia subratlla que el fet de tenir unes empreses turístiques al territori que són “potents” els ha permès aguantar l'embat de la pandèmia i la falta d'ingressos. Per això, de moment cap establiment hotelier ha abaixat la persiana definitivament. “S'ha pogut aguantar tot i no tenir grans ajudes”, explica.

L'hotel 4R Casablanca és l'únic que està obert avui dia a Salou. En aquesta època n'hi hauria més o menys una dotzena en funcionament. El director de l'establiment, Quim Díaz, diu que van començar la temporada “amb moltes expectatives que després no es van complir”, igual que la majoria d'hotels de la zona. “Hi ha hagut una aposta empresarial, perquè l'obertura es va fer amb una mínima previsió, sabent que no hi hauria retorn”, afegeix Jaume Orteu, president de l'Associació Hotelera

FOTOS: EMMA PONS VALLS

A dalt, una voluntària de Càritas Salou ajuda a una usuària a recollir aliments. A baix, establiments tancats i l'únic hotel obert.

de Salou, Cambrils i La Pineda, que agrupa el 86% dels establiments de la Costa Daurada. Orteu és el director de l'hotel 4R Playa Park, un dels que enguany no ha obert. Díaz assenyala la preocupació pels treballadors que contractaven cada any i que aquest any no han pogut cridar: “A nivell empresarial ens genera inquietud”.

Port Aventura, tancat

El parc de Port Aventura, ubicat entre Salou i Vila-Seca, mereix una menció a part pel volum d'activitat que genera. El 2018 va registrar prop de cinc milions de visitants i una facturació de 230 milions. Habitualment està obert tot l'any excepte un parell de mesos a l'hivern i contribueix a l'activitat a tota la zona. “Port Aventura ens ajuda a tots”, reconeix Díaz. Aquest any, però, amb prou feines ha pogut obrir tres

Una qüestió de mida i de mercat

Aquest estiu marques turístiques com el Pirineu o les Terres de l'Ebre han perdut un percentatge de clientela molt inferior a la Costa Daurada o la Costa Brava. Per Juan Antonio Duro, director de la Càtedra d'Economia Local i Regional de la URV, això és perquè des de fa anys “s'han decantat per satisfer la demanda domèstica”. El portaveu de la patronal hotelera de Tarragona Xavier Guardia apunta a “les dimensions” del sector a la demarcació i recorda que Salou és el tercer municipi amb més recaptació de la taxa turística a Catalunya.

mesos, de juliol a octubre. El parc temàtic té una plantilla de quasi 2.000 persones. A més, hi ha els treballadors provinents d'empreses subcontractades.

És el cas d'Esther Rodríguez, cambrera de pis i treballadora de l'empresa de treball temporal que gestiona el servei de bugaderia i pisos dels hotels del parc, que són cinc. Diu que la temporada va estar marcada per la incertesa constant i que ara, encara que tornin a tenir el pagament de l'ERTO després de la lluita sindical, amb aquest no es genera atur, dies de vacances o paga extra. “Són molts menys ingressos i moltes som famílies monomarentals o amb la parella a l'atur”, diu. Rodríguez, que és delegada de CCOO, explica que moltes de les treballadores són migrants i envien part del seu sou a la família: “En reduir-se tant no saben què fer, estan desesperades”.

Repatriar enfermeras para paliar el déficit de personal

Salut apuesta por recuperar trabajadoras que están en el extranjero y ampliar las plazas para estudiar enfermería. El sector ve difícil ejecutar el plan y pide mejorar las condiciones laborales

Paula Ericsson
BARCELONA

Las enfermeras son una pieza clave en la sanidad catalana, pero los recortes hechos durante el mandato de Artur Mas (2010-2016) como presidente rebajaron a niveles muy precarios sus condiciones laborales, por lo que muchas decidieron irse al extranjero a trabajar. Esto ha provocado que en Catalunya haya 46.000 enfermeras en activo, lo que supone una ratio de 6,2 por cada 1.000 habitantes, dos puntos por debajo de la media europea. Con el colapso agudizado por la pandemia y la inminente jubilación del 35% de la plantilla de enfermería, la Generalitat ha lanzado dos propuestas para salvar esta situación: el retorno de las enfermeras que trabajan fuera de Catalunya y la ampliación de plazas públicas –entre 800 y 1.200– para estudiar enfermería en las universidades catalanas. ¿Pero cómo se llevarán a cabo estas medidas? ¿Qué opinan las trabajadoras?

El retorno de las enfermeras

La directora general de Profesionales de la Salud, Montserrat Gea Sánchez, anunció el 16 de noviembre en una entrevista en *Els Matins* de TV3 que el Departament de Salut se estaba planteando el retorno de las enfermeras que se habían ido al extranjero a trabajar, sobre todo durante los años de los recortes sanitarios. En concreto, de 2010 a 2013 se fueron unas 4.580 trabajadoras, mientras que en 2019 emigraron 425 –diez veces menos–. Es un plan muy

Una enfermera con una pancarta a favor de la sanidad pública en una protesta frente a la Delegación de la Generalitat en Girona.

“No creo que sean medidas reales: son una forma de hacer un anuncio sin decir nada”

“En plena pandemia, los países no soltarán a su personal de sanidad”

incipiente, entre otras cosas porque está siendo difícil contactar con las profesionales que emigraron, explica Gea. Menos en Reino Unido, muchas no necesitaron un certificado del colegio profesional para ejercer en otros países, por lo que no hay registros oficiales y se desconoce con exactitud la ubicación de estas trabajadoras.

La idea, cuenta Gea, es convocar una mesa de diálogo profesional para hacer un paquete “lo suficientemente atractivo” para que “piensen en volver a Catalunya”. En el mismo programa de *Els Matins*, el de-

legado del Sindicato de Enfermería de Catalunya (Satse Catalunya), David Oliver Vilar, quien criticó la actuación tardía de la Generalitat, explicó que han presentado al Gobierno estatal un plan de retorno de entre 1.600 y 2.000 enfermeras que están en el extranjero. Cristina, enfermera de un CAP catalán, ve el retorno muy hipotético y opina que no servirá para frenar la situación actual, en la que la sanidad ha tenido que atender no solo a los pacientes de covid-19, sino a todas las demás patologías. “No tengo la sensación de haber parado

Una médica con su EPI para atender a sospechosos de covid en el CAP de Amposta.

desde marzo”, reconoce con agotamiento la enfermera. Para Cristina, una solución real sería “empezar a prepararse para la próxima ola o pandemia” y reflexionar sobre el modelo social y político que ha llevado a la sanidad pública hasta el colapso. “No creo que sean medidas reales: son una forma de hacer un anuncio sin decir nada”, critica sobre el anuncio de Salut.

Por su parte, la presidenta del Col·legi Oficial d’Infermeres i Infermers de Barcelona (COIB), Paola Galbany, pone en duda que el retorno sea fácil de llevar a cabo. Aunque reconoce que la mayoría de enfermeras que se van al extranjero lo hacen por un periodo corto de tiempo, las profesionales que han decidido quedarse fuera seguramente no tomen la decisión de regresar tan fácilmente. Hay varias, apunta, que llevan más de diez años fuera. “Si ya han formado una familia, el retorno será difícil”, advierte. Según Galbany, el Estado español no tiene una oferta competitiva a nivel de atracción, no solo por las condiciones laborales, sino también por la seguridad y la proyección profesional. Y, debido a que las enfermeras formadas aquí están muy bien valoradas a nivel internacional, Galbany añade un punto importante: “En plena pandemia, los países no dejarán ir fácilmente a su personal de sanidad”, remarca.

Las contrataciones temporales

Otra de las medidas planteadas por Salut es mejorar las condiciones laborales de las enfermeras, sobre todo en cuanto a la contratación laboral. En ese sentido, Satse Catalunya acusa a Salut de “procrastinar” al respecto retardando las soluciones. “Hace años que pedimos esta estabilización; hay

que hacerla y hay que hacerla ya”, denuncian. En ese sentido, el sindicato reclama al Estado y a las comunidades autónomas que implementen, en un periodo no superior a dos años, los contratos estatutarios estables con una duración mínima de un año, y que los centros sanitarios asuman los costes de la especialización de las enfermeras.

No es casual que la mejora de las condiciones laborales sea una de las demandas principales. Esperanza Fernández, activista de Marea Blanca, remarca que es uno de los aspectos más urgentes a cambiar. Fernández trabajó como enfermera de atención primaria en el CAP de Manso durante 39 años, atendiendo a pacientes del Poble-sec. Lleva dos años jubilada, pero recuerda con claridad el daño que hicieron los recortes a

“A veces hacen contratos temporales en los que te contratan de lunes a viernes”

“Cuando una enfermera abandona su profesión es muy difícil volverla a recuperar”

En Catalunya hay 6,2 enfermeras por cada mil habitantes, dos puntos menos que en Europa

la sanidad catalana a partir de 2011. “La atención primaria representa el 16% del presupuesto de sanidad”, denuncia. La activista de Marea Blanca reclama que este porcentaje llegue al 25% para recuperar los recursos tanto materiales como humanos. “Estando el señor [Artur] Mas como presidente nos sacaron la paga extra de Navidad; los objetivos anuales nos los recortaron un 25%; hubo una clarísima disminución de calidad en todos los productos de utillaje y un mayor control en la prescripción médica”, enumera la enfermera.

La Generalitat ha destinado 300 millones de euros a la atención primaria en el presupuesto de 2020 con el *Pla d’enfortiment i transformació de l’atenció primària*, pero para Fernández esto no es suficiente. “No se puede rescatar ni la mitad de lo destruido”, sentencia. En ese sentido, la activista subraya la precariedad laboral que todavía viven las enfermeras. “A veces hacen contratos temporales en los que no te contratan por un mes o dos, sino de lunes a viernes. Así se ahorran la mitad de la cotización”, detalla Fernández.

Más plazas en las universidades

La dirección general de Profesionales de la Salud de la Generalitat hizo una comisión, coordinada por Montserrat Gea cuando era presidenta del COIB, en la que se listaron varias propuestas para mejorar la situación de las enfermeras. Una de las acciones fue aumentar el número de plazas públicas de enfermería en las universidades. “En tres o cuatro años la gente empezará a jubilarse, y frente a esto establecimos aumentar el número de plazas públicas”, apunta, ya que hay universidades que tienen centros adscritos pero no tienen matrículas a precio público. En concreto, han pedido un aumento de 800 a 1.200 plazas, y aunque es muy pronto para decir qué universidades catalanas están interesadas, Gea avanza que este cambio se plantea para 2022.

Ahora bien, ni Cristina, ni Fernández ni Galbany entienden cuál será la efectividad de estas medidas, teniendo en cuenta que la realidad de 2026 aún es lejana. “Este es uno de los momentos más críticos para la profesión. Esta ampliación se debería haber producido hace tres o cuatro años, porque nos encontramos con que no tenemos a estas enfermeras hoy”, lamenta Galbany, quien pone en duda que en ocho años los estudiantes graduados consigan trabajo. En cambio, Gea insiste en que hacen falta más enfermeras. “La bolsa que hay ahora es totalmente deficitaria”, declara. “A partir de 2016 se han graduado 1.800 y este año están trabajando más de 1.900”, defiende. Ahora bien, Galbany insiste en que se hagan los cálculos pertinentes. “Si se decide importar enfermeras, estas tienen que ir alineadas con el número de enfermeras que se jubilarán, contemplar los abandonos y las que están en el paro”, concluye.

El abandono laboral, un efecto más de la precariedad

La presidenta del COIB, Paola Galbany, señala que actualmente hay unas 332 enfermeras en paro. “Las condiciones laborales no pueden ser un impedimento para considerar la oferta de trabajo”, protesta. Además, la presidenta señala que un gran número de enfermeras abandona su profesión a los 40 años. “Cuando una de ellas abandona su profesión es muy difícil volverla a recuperar”, lamenta Galbany, quien añade que hay un abandono importante en épocas de crisis pero también cuando hay bonanza económica. Para conseguir fidelizarlas, insiste en decretar un aumento de sueldo y una mejora de las condiciones laborales que venga para quedarse, pero también adaptarse a las necesidades de las trabajadoras. “Hay enfermeras que tienen interés en hacer carrera profesional, que no quieren estar en la planta de un hospital durante 25 años”, apunta. Por otro lado, otras prefieren frenar las jornadas intensivas y tener jornadas a tiempo parcial para así poder tener conciliación laboral.

Catalunya flexibiliza el toque de queda en Navidades

El Procicat autoriza reuniones de un máximo de diez personas, niños incluidos, para las fiestas navideñas y recomienda limitarse a un máximo de dos grupos de convivencia distintos

Paula Ericsson
BARCELONA

El Govern ha flexibilizado las medidas restrictivas en los días de Navidad, fin de año y Reyes, días de celebración en los que las familias suelen juntarse. Lo ha hecho a través del *Pla d'adaptació de l'activitat social de Nadal i canvi d'any a la covid-19*, aprobado por el Procicat. El Ejecutivo contempla relajar el toque de queda. El confinamiento nocturno de la Nochebuena –el 24 de diciembre– y la Nochevieja –el 31– empezará a la 1.30 horas de la madrugada. En la noche de Reyes –el 5 de enero– el toque de queda se retrasará hasta las 23.00 horas. El resto de días se mantendrá a las 22.00 horas.

Además de la ampliación del toque de queda, el plan fija en diez el número máximo de personas que se podrán encontrar en las reuniones familiares, cifra en la que se incluyen los niños. Estas diez personas pueden ser de dos grupos de convivencia distintos –no más–. Se recomienda que cada persona comparta las fechas navideñas con solo dos grupos de convivencia, formando así “las burbujas de Navidad”.

La cifra de diez personas se mantendrá independientemente del tramo del plan de apertura en que se encuentre Catalunya. Aunque los datos epidemiológicos no permitan el cambio de la fase 2 a la fase 3, programado para el 21 de diciembre, fuentes del Departament de Salut avanza que se levantarán provisionalmente los confinamientos perimetrales en las fechas navideñas. La Generalitat también insiste en hacer los encuentros en lugares muy ventilados o al aire libre, y aconseja ventilar siempre antes y después de las reuniones.

Condiciones en las residencias

Respecto a los encuentros con personas que viven en residencias, se facilitarán las visitas y se ampliarán los espacios destinados a ellas, siempre que la situación epidemiológica lo permita. Se permitirá la salida de los residentes para encuentros con los familiares, especialmente en los días 24, 25, 26 y 31 de diciembre y el 1, el 5 y el 6 de enero.

La flexibilización también contempla a otros sectores. La restauración podrá servir mesas de hasta seis personas los días 24, 25, 26 y 31 de diciembre y el 1 de enero. También podrán abrir al público hasta la 1.00 el 24 y el 31 de diciembre, recomendando el uso de las terrazas y los espacios al aire libre. La actividad de cultura popu-

En la noche de Reyes el toque de queda se retrasará hasta las 23.00 horas

La Generalitat insiste en hacer los encuentros en lugares bien ventilados o al aire libre

MEDIDAS ESPECIALES PARA LAS NAVIDADES

¿Cuántas personas se podrán reunir y cómo lo podrán hacer?

✓ Cada burbuja de convivencia deberá definir su **burbuja de la Navidad** –con como máximo **otras dos burbujas de convivencia**– con quien celebrará el período navideño.

✓ Los encuentros y reuniones se limitarán a como **máximo 10 personas** de dos burbujas diferentes.

¿Qué hay que tener en cuenta en los encuentros o comidas?

- ✓ Distancia
- ✓ Higiene de manos
- ✓ Mascarilla siempre que no se coma o se beba
- ✓ Ventilación durante y después
- ✓ Priorización de los espacios al aire libre o las estancias grandes
- ✓ No compartir utensilios
- ✓ A poder ser tono de voz normal
- ✓ Fumar lejos de otras personas y mejor en el exterior
- ✓ Máxima prevención desde siete días antes de los encuentros o reuniones familiares

¿Se podrá disfrutar de los bares y restaurantes?

✓ **24, 25, 26 y 31 de diciembre y 1 de enero:** seis personas por mesa

✓ **Nochebuena y Nochevieja:** apertura al público hasta la 1.00 h

✓ **Otros días:** De 6.00 h a 21.30 h.

Máximo **cuatro personas por mesa** y **dos metros de separación**.

¿Cómo se realizarán los actos culturales populares y deportivos?

✓ **Cultura popular:** evitar hacer grandes eventos. En espacios perimetrales con control de acceso y registro previo

✓ **No se permiten los parques de Navidad o similares**

✓ **Pruebas deportivas no oficiales:** máximo 6 personas en el tramo 2 y máximo 10 personas en el tramo 3.

¿Podrá haber reuniones con personas que viven en residencias?

✓ Se favorecerá la salida de personas residentes para encuentros familiares los días **24, 25, 26 y 31** de diciembre y **1, 5 y 6** de enero.

¿Hasta qué hora se podrá salir?

✓ **Nochebuena y Nochevieja:** inicio del confinamiento nocturno a la **1.30 h**

✓ **Noche de Reyes:** inicio del confinamiento nocturno a las **23 h**

✓ **Los demás días:** confinamiento nocturno de **22 h a 6 h**

¿Cómo hacer compras navideñas?

✓ **Noche de Reyes:** los locales comerciales pueden abrir hasta las 22 h

✓ Procurar hacer las compras con **antelación** para evitar aglomeraciones

✓ Priorizar el comercio de **proximidad** o el comercio **en línea**

¿Se podrá ir a actos de culto?

✓ Se recomienda que la asistencia a los centros de culto es haga en el ámbito de proximidad y siempre que sea posible a través de medios telemáticos.

- **Tramos 1 y 2:** 30% de su capacidad
- **Tramo 3:** 50% de su capacidad

lar se tendrá que realizar de forma “adaptada”: en espacios perimetrales con control de acceso, preferiblemente al aire libre o con asientos asignados si se hace en interior. Los parques de Navidad, sin embargo, no podrán abrir.

Catalunya se queda en el tramo 1

El Procicat decidió este jueves que Catalunya no avance de tramo en la desescalada tal como estaba previsto para el lunes. “Por responsabilidad nos quedamos en el tramo 1”, indicó la consellera de Salut, Alba Vergés, que habló de un “crecimiento repentino” y “brusco” de los parámetros, pasando de 0,78 a 0,92 en velocidad de

transmisión de los contagios en solo cuatro días. La consellera constató que gestionar un rebrote en estas condiciones con las UCI con 438 pacientes sería “complicadísimo”. El secretario de Salut Pública, Josep Maria Argimon, avisó de que en los próximos días el Rt seguirá por encima de 0,9.

Esta decisión comporta que el confinamiento perimetral de fines de semana se mantendrá municipal y no pasará a comarcal. La restauración no podrá aumentar el aforo de interior del 30% al 50%, y las salas de conciertos, los teatros y los auditorios tampoco podrán ampliar el aforo del 50% al 70%. Los centros comerciales se mantendrán cerrados.

Cientos de muertos al día, ¿es esto normal?

En muchos países occidentales parece que se ha aceptado semejante sangría como 'nueva normalidad'

Alberto Sicilia
MADRID

Se cerró el mes de noviembre con una media de más de 300 muertos al día, una cifra equivalente a dos aviones de pasajeros estrellándose cada día, un día detrás de otro, en España.

Las cifras de contagios han mejorado en las últimas semanas, pero en muchos países occidentales parece haberse aceptado como *nueva normalidad* semejante sangría diaria. Los aeropuertos de Estados Unidos registraban durante el fin de semana previo al Día de Acción de Gracias el máximo número de pasajeros desde marzo, en Italia se llenaban las calles este fin de semana

con más de 700 muertos cada día y aquí en España veíamos imágenes de multitudes en los encendidos de las luces navideñas.

Contrasta esta perspectiva con las cifras que nos llegan desde países de Asia y Oceanía. Allí no se apostó por *convivir* con el virus, sino por *luchar* contra el virus. Australia, por ejemplo, lleva 908 muertos desde que comenzó la pandemia; Corea del Sur, 526; Japón, 2.119; Nueva Zelanda, 25. Mientras, en Estados Unidos o en la mayoría de países europeos los muertos se cuentan por decenas de miles.

Es cierto que esos países habían sufrido pandemias previas como el virus del SARS –en 2002– o el virus del MERS –en 2012– y estaban mejor preparados. Eso podría servir de excusa para que no supiéramos reaccionar a la primera ola del coronavirus, pero que la segunda ola nos volviese a pillar en tantos países con sistemas de rastreo deficientes y sin haber aprendido las lecciones resulta muy triste.

Relajación y falta de preparación

Según los datos de exceso de mortalidad del INE, la segunda ola ya nos ha costado más de 23.000 muertos. Vale la pena repetirlo: la relajación y la falta de preparación durante los meses del verano nos ha cos-

tado decenas de miles de vidas. ¿Estamos dispuesto a repetirlo en las Navidades?

Llegamos tarde a la primera ola de la pandemia y no supimos prepararnos ante la segunda. ¿Estamos dispuestos a permitir una tercera? No podremos decir que no sabíamos el precio humano a pagar.

En países de Asia y Oceanía se apostó por luchar contra el virus, no por convivir con él

Australia lleva 908 muertos desde el comienzo de la pandemia; Japón, 2.119

La segunda ola en España ya ha costado más de 23.000 muertos, según datos del INE

acer

Acer Chromebook Spin 713

Procesador Intel® Core™ i7 de 10.ª generación¹
Pantalla VertiView, mayor visualización vertical
Resistencia de nivel militar MIL-STD-810G
Duración batería hasta 10 horas¹

¹ Las especificaciones pueden variar en función del modelo o la región.

Disponible en:

amazon MediaMarkt PC COMPONENTES

intel CORE i7

El director de teatre
Julio Manrique al
Lliure de Montjuïc.

“Crec que al nostre país els governs que es van succeint no han decidit mai apostar per la cultura” **Julio Manrique**

Actor, director i productor teatral

Julio Manrique és un dels actors de referència de l'escena catalana. En aquesta entrevista repassa els seus projectes i valora com està impactant sobre la cultura la lluita contra el coronavirus

Entrevista **Julio Manrique**

Lídia Penelo
BARCELONA

El punt de trobada és l'entrada del Lliure de Montjuïc, i l'entrevista es fa a la sala Fabià Puigserver, asseguts a les butaques, amb les distàncies que toquen i mirant l'escenari preparat per a un assaig de *Les tres germanes*, que s'estrenarà el 10 de desembre. **Julio Manrique** (Barcelona, 1973) no pot amagar les ganes de començar amb les més de sis hores d'assaig que té al davant. La pandèmia va interrompre els preparatius d'un muntatge que li fa una il·lusió especial, i ara ja té l'escena a tocar. L'escenografia de Lluc Castells sembla creada expressament per a aquests temps de covid. Un vidre separa els espectadors dels actors, però això no té res a veure amb la pandèmia, sinó amb la lectura que Manrique ha fet d'aquest clàssic de Txékhov, i que vol reflectir les vides d'uns personatges que viuen tancats en una bombolla que ells mateixos s'han construït i no en saben sortir. Des que als 19 anys va interpretar *Enemic de classe* quan era un estudiant de dret, no ha parat de treballar i ho ha fet amb els millors. Repassant la trajectòria de Julio Manrique, s'arriba a la conclusió que és un pencaire i que encadena projectes ja sigui interpretant, dirigint o escrivint. El teatre és la seva vida i la comparteix amb l'actriu i traductora Cristina Genebat.

Després de mesos d'espera, ara sí que per fi podrà estrenar *Les tres germanes*, un projecte que ve de lluny, oi?

Una versió de *Les tres germanes* que hem escrit amb la Cristina Genebat i el Marc Artigau amb la voluntat de mimar molt l'obra, perquè ens encanta, i alhora acostar-la a l'espectador d'avui. L'estat d'alarma va congelar la producció de *Les tres germanes*. El van decretar quan faltaven dos dies per començar assajar. I sí, el projecte ve de molt lluny. L'adaptació la vam començar a fer a un any vista de començar-la a assajar el primer cop que havíem de fer-la, i llavors pel confinament es va interrompre i hem esperat els mesos que han calgut per poder-la estrenar el 10 de desembre, i em fa molta il·lusió.

Per què és especial aquest Txékhov?

Em fan il·lusió tots els projectes que dirigeixo perquè sempre són coses que tinc moltes ganes de fer; el desig, l'interès i la fascinació per les obres que trio com a director sempre hi són, però en aquest cas és especial, perquè Txékhov és un dels autors que més m'agraden, i he dirigit pocs clàssics, alguns en aquesta casa, com *L'ànec salvatge* d'Ibsen, i de Txékhov fa molts anys al Romea vaig fer *L'hort dels cirerers*, que és la darrera obra que va escriure i va ser una

mica com començar la casa per la teulada, però, en fi, són aquestes temeritats de joventut... I em vaig quedar amb moltes ganes de tornar a atacar aquest autor, confiant que pel camí hauria après alguna cosa i a llegir-lo millor o més profundament. I també em fa il·lusió perquè em vaig quedar amb les ganes de fer una adaptació pròpia; amb *L'hort dels cirerers* vam utilitzar una adaptació de David Mamet, i amb el temps vaig pensar: "Crec que l'hauríem d'haver fet nosaltres". I aquesta vegada ho hem fet així. I això implica que ja has de començar a intentar llegir l'obra tan bé com saps.

A l'octubre vau estrenar el *Temporada Alta*, amb *Bouvetøya*, una peça de resistència cultural i de reivindicació del teatre. Com va sorgir la idea d'aquesta illa on tot és possible?

El subtítol de l'obra és *La necessitat d'una illa*, i sí, aquesta illa era el teatre. Va ser un text escrit a vuit mans amb la voluntat de recollir el que estàvem vivint i veure què hi havia en comú entre els móns d'uns quants companys, còmplices i amics, per obrir el festival Temporada Alta. Vam recollir la paràlisi, les pors, la impotència, la ràbia, les limitacions, però també les ganes, l'esperança i el desig que formen part de la vida i també de la nostra professió, que crec que acostuma a ser força vocacional, com crec que probablement ho és l'art en general. Volíem parlar de la necessitat d'art, de bellesa, de teatre, de cultura, de la necessitat d'explicar-nos històries, i argumentalment tot això va prendre forma a l'illa Bouvetøya, que és l'illa més remota del món. I això de descobrir l'illa més remota del món, una illa gelada, preciosa i inútil que no serveix per a res –per això la van tenir els anglesos i després se la van endur els noruecs, i els anglesos no la van reclamar gaire, tot i que són molt imperialistes, per-

què com no hi havia ni petroli ni riqueses naturals, doncs els importava un *bledo*–, i vam pensar: "Doncs mira, això és una mica el que passa amb la cultura i l'art".

Tinc la sensació que ha dedicat força estones a reflexionar sobre la pandèmia, els seus efectes, com es gestiona... N'ha tret alguna conclusió?

A l'obra parlem de desig i necessitat, més que fer reflexions per intentar exposar alguna conclusió superútil per a ningú. Intentàvem una cosa més emocional, intentàvem recollir tant la ràbia i la por, com la necessitat i el desig. No crec que hi hagi pensat més que moltes altres persones, i no tinc coses molt importants a dir. Em passa com tots els mortals, però sí que tinc la sensació d'estar assistint a una gestió deficient de la crisi per part dels que ens governen, i molt caòtica. Tot i que també penso que ha de ser complicadíssim fer-ho bé en un moment així. Però en molts sectors, entre ells el nostre, hi ha una certa sensació d'abandonament i desprotecció, i crec que això en el fons és un símptoma; és a dir, aquesta sensació d'abandonament es correspon amb l'estat real de les coses. Amb un cert abandonament que ve de molt lluny.

Per què tenim unes polítiques culturals tan febles?

Senzillament perquè no s'ha apostat per la cultura, o senzillament perquè mai s'ha cregut que la cultura sigui un sector a prioritzar, suposo perquè no deu haver resultat rendible a nivell econòmic o en altres nivells. No han cregut que la cultura fos un lloc on posar l'accent, com sí que l'han posat en el turisme o en altres coses.

I per això aquí no tenim un règim d'intermitents com tenen a França, entre altres mancances?

Sí, crec que al nostre país els governs que es van succeint no han decidit mai apostar per la cultura perquè no han cregut que sigui essencial malgrat que ara fa poc ens hagin dit que això és essencial. A Europa, a molts països del nostre voltant, amb molts defectes també com el nostre, han seguit polítiques culturals diferents. Alemanya aposta per la seva cultura, no només pel teatre. França, sens dubte, és un exemple: des de fa molts anys va decidir explicar-se a si mateixa al món a través del seu cinema, de la seva literatura, del seu teatre, de la seva música. Bèlgica és un país que en concret en el terreny de les arts escèniques ha fet una aposta molt però molt potent, i això al nostre país no ha passat. Per què? Doncs perquè no han cregut que fos prou important.

Malgrat això, els polítics responsables s'omplen la boca dient que la cultura és un bé essencial.

Perquè queda molt lleig dir que l'art i la cultura t'importen un *bledo*; ningú s'atreveix a dir-ho públicament. I no crec que tots els polítics que estan amb càrrecs de poder i de gestió pensin això; a títol individual a alguns els deu agradar més, però el resultat final és que la cultura no importa gaire.

Una companya seva de professió fa uns dies comentava que els polítics ja no van al teatre. Comparteix l'afirmació?

Sí, fa anys hi anaven una mica més sovint, fos per qüestions de protocol o d'imatge o perquè els hi interessava. Això ho hem parlat a vegades amb companys de la professió. Jo crec que va haver-hi una època en què es tenia la sensació que hi havien d'anar, i això significava alguna cosa, ni que fos de cara a la galeria, però en els darrers temps, ni això. Ja no és important ni tan sols protocol·làriament que els polítics de tant en tant visitin els teatres. Algun in-

“Queda molt lleig dir que l'art i la cultura t'importen un 'bledo', ningú ho diria en públic”

“No han cregut que la cultura fos un lloc on posar l'accent, com han fet amb el turisme”

“Ara els polítics no van al teatre ni per quedar bé; cada vegada hem anat a pitjor”

MONTSE GIRALT

Entrevista **Julio Manrique**

dividualment hi va, i es desmarca, però molt poc sovint. Fins i tot en contextos i ocasions especials, des de la inauguració d'un festival a funcions que dius: "Osti, és raro que no hi hagi ningú quant a representació institucional, no?". En això, cada cop hem anat a pitjor. Ara ja ni per quedar bé.

Ha acabat d'entendre aquest esforç que s'ha produït per respectar el dret a culte, mentre es tancaven cinemes i teatres? A Twitter, després de les declaracions d'Alba Vergés al programa de Gemma Nierga, va piular: "Podria ser un gag del Polònia, però no ho és".

Bueno, vaig fer una broma a Twitter perquè la cosa no donava per gaire més que per fer una broma. No hi tinc res personal en contra ni a favor, ho observo com qualsevol altre ciutadà, però vaig veure que no s'havia preparat la resposta, i vaig pensar que era una pregunta molt probable que li fessin, i per mi va tornar a ser un símptoma que els importa tan poc la cultura que ni tan sols s'avancen i es preparen una mica una resposta mínimament coherent.

És un dels participants en la campanya d'Actua Cultura per demanar que el 2% dels pressupostos vagin destinats al sector cultural. Creu que ho aconseguiran? No en tinc ni idea, però a curt termini diria que no, estem tan lluny d'aquesta xifra... Potser a partir de les pròximes eleccions. No sé si ho aconseguirem, però em sembla una demanda sensata, parlem del 2%! La nostra és una demanda de mínims i entenc que la sanitat necessita molt més.

Ara que feia referència a les pròximes eleccions, com se les mira?

"En les pròximes eleccions votaré, però confesso que cada vegada hi confio menys"

"Crec que la rigidesa i el purisme són perillosos també, com l'absolut descuit cap a la llengua"

Crec que hauria estat bé que s'haguessin fet ja. És cert que són temps molt complicats, però tinc un cert desencant, com el té molta gent. I algun grau de responsabilitat han de tenir en tot plegat, no? Ara, també sóc dels que penso que de responsables de com va el món en som tots, els polítics i els ciutadans. A les pròximes eleccions votaré, mai he deixat de votar, però et confesso que cada vegada hi confio menys.

Qui ha rebut molts vots -bé, nominacions- per als pròxims Premis Butaca és Jerusalem, el muntatge protagonitzat per Pere Arquillué i dirigit per vostè, i que l'any passat va funcionar molt bé. Com porta la popularitat i el reconeixement? Home, és xulo això que et nominin, i si et donen premis, doncs fantàstic, poques voltes hi has de donar, no t'ho has de prendre seriosament, perquè és una mica absurd, perquè és una cosa subjectiva dir quina obra és millor o pitjor, perquè a tots ens interessen coses diferents; però és agradable que et donin premis, i si te'ls donen l'únic que pots dir és "gràcies" i prendre't una

cervesa amb qui més t'estimis i regalar-te aquests cinc minuts d'ego, i després oblidar-ho i seguir endavant.

Està previst reprendre alguna representació de Jerusalem?

Que jo sàpiga no, però va tenir una temporada llarga al Romea i una gira bonica per Catalunya; quedaven alguns bolos per Espanya, com ara Bilbao i Sant Sebastià, que a la companyia li feien molta il·lusió de fer, perquè cada vegada costa més anar de gira pel territori espanyol.

Per què costa fer gires per Espanya?

Per qüestions econòmiques, un cop més, i perquè cada vegada es col·labora menys entre teatres de Catalunya i de Madrid.

Hi ha menys ponts?

Crec que sí, cada vegada es fan menys coses, hi ha menys diners i menys ganes de fer, i és una pena, perquè seria xulíssim que algunes produccions sortissin; abans es feia una mica més.

Darrerament el tema del català torna a estar molt candent. Com porta això de la llengua?

Estupendament bé, quin és el debat?

Doncs, per fer-ho curt, el resum seria que molta gent pensa que si no es reforça l'ús social del català, el castellà s'imposa.

El meu dia a dia és en català; jo vinc d'una família castellanoparlant, ma mare és navarresa i mon pare de Sòria, i amb ells parlo en castellà. A casa, amb la meua parella i els meus fills parlem en català, i amb els amics en català, i no tinc cap problema amb parlar en castellà amb qui sigui, francament no és una cosa que m'inquieti; és cert que les noves generacions barregen molt. Jo crec que les llengües són una cosa preciosa, és clar, nosaltres treballem amb la paraula, i jo m'estimo molt les paraules! I crec que les llengües són regals, són tresors. I crec que la rigidesa i el purisme són perillosos també, com l'absolut descuit cap a la llengua. S'ha de trobar una mena d'organicitat en tot això, potser no fer-ne un problema; de vegades els mitjans de comunicació posen l'accent molt en una cosa que s'acaba assumint com a problema d'interès públic, no ho sé...

Va, tornem al teatre. Que aquesta feina és vocacional ho ha dit més d'una vegada. Quan va començar a estudiar dret, s'imaginava que l'epicentre de la seva vida seria el teatre?

Quan vaig entrar a estudiar dret no m'imaginava que em dedicaria al teatre, però un any i mig després, ja fantasiejava amb això, o hi somiava, ho vaig començar a voler molt. Vaig descobrir el teatre apuntant-me a l'aula de teatre de la universitat i vaig te-

nir la sensació que descobria una vocació, que podia ser un camí de vida.

Vostè no para de treballar, ja sigui dirigint, escrivint o dalt de l'escenari. On es troba més còmode?

Mantenir un equilibri entre fer d'actor i dirigir em fa sentir còmode, i ara em trobo molt còmode amb el teatre i cada vegada dirigeixo més i faig menys d'actor, però intentaré no abandonar la interpretació, tot i que em decanto més per dirigir; em dóna molta satisfacció dirigir, satisfaccions que tenen a veure amb el lloc en què et col·loques dirigint, en el fet de crear un grup. Però tornaré a l'escenari al festival Temporada Alta amb un personatge molt maco i que m'entusiasma, la tardor vinent.

A banda del teatre, l'hem vist fent cinema i televisió. El cinema no el tempta més?

El cinema m'encanta, i m'agradaria fer més cine, però el procés de producció és una mica pesat, tot s'edita. Al cinema, els actors són menys propietaris de l'obra final. Un actor de cinema pot estar rodant una escena i no tenir ni idea del que apareixerà després a la pel·lícula. I en el teatre, el temps el controla l'actor, s'edita en directe.

A casa com ho porten això de les restriccions i els confinaments?

Posant-hi molta paciència. A nivell personal i familiar, millor del que em pensava. Donar la millor vida possible als nostres fills era el punt número 1 quan ens van confinar; la Cris i jo vam respirar fondo i recordo que les primeres setmanes dèiem: "Ostres...", però després de tres mesos vam dir que ens ho havíem muntat prou bé! Vam girar les coses, han aparegut algunes idees, i després ens vam dedicar a cuidar-nos i a demanar una mica menys a la vida. Te n'adones que amb menys també en tenies prou.

"Si et premien dius «gràcies» i et regales cinc minuts d'ego, i després cal oblidar-ho"

"Cada vegada es col·labora menys entre els teatres de Catalunya i de Madrid"

Viure en confinament: "Te n'adones que amb menys també en tenies prou"

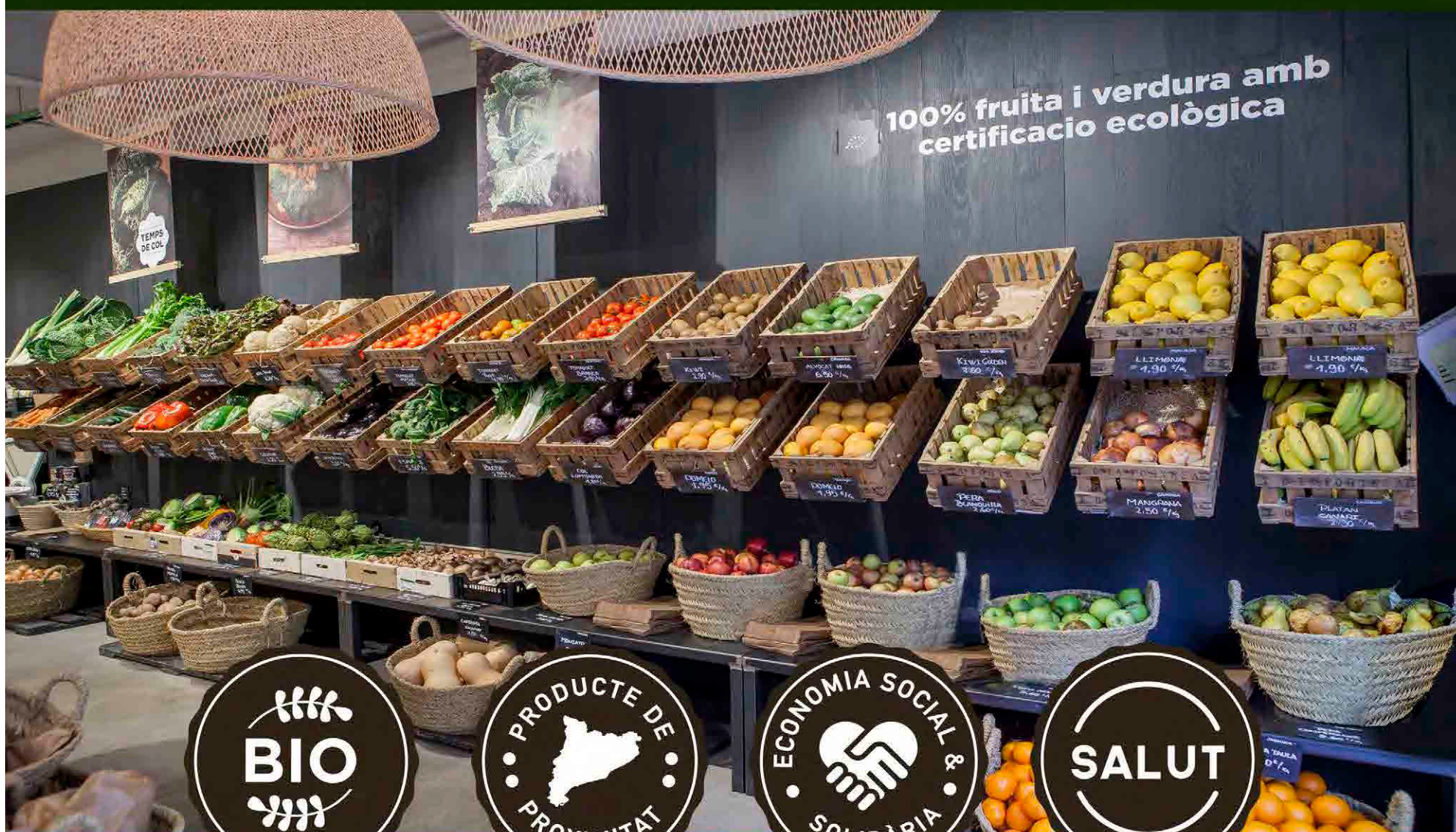

MONTSE GIRALT

LA PRIMERA COOPERATIVA DE BOTIGUES BIO DE CATALUNYA

MOLSA

REBOST DE SALUT

AQUEST MES DE DESEMBRE

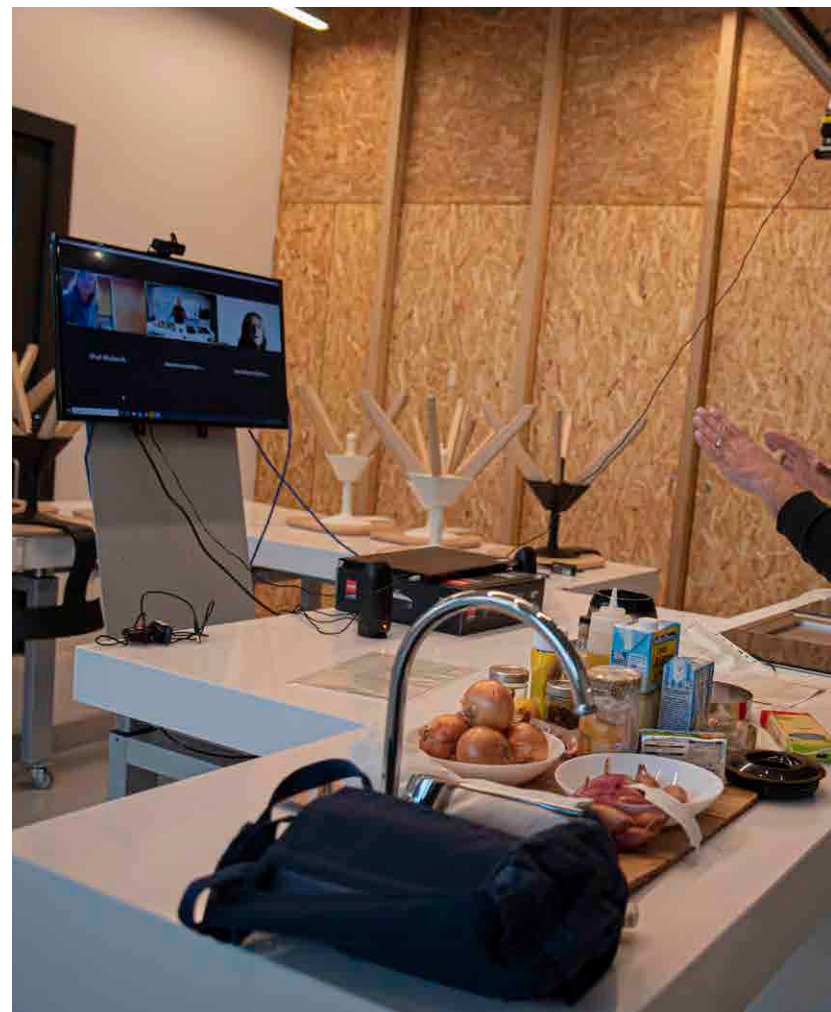
Per cada comanda a la botiga online de Molsa donarem

1 Euro a Open Arms

SOM 17 BOTIGUES! 16 botigues físiques + 1 botiga online

www.botigaonline.molsa.bio • www.molsa.bio • SEGUEIX-NOS A: [molsa.bio](https://www.facebook.com/molsa.bio) [@molsa.bio](https://www.instagram.com/molsa.bio)

Les centrals **Lugares con vida**

La Vil·la Urània, que en la actualidad acoge el bar del centro cívico. A la derecha, un profesor imparte un curso de cocina virtual en el moderno edificio que acoge las actividades.

El legado del astrónomo que fascinó a la ciudad: Vil·la Urània

Josep Comas i Solà despertó una gran admiración en la Barcelona de su tiempo y dejó su casa-observatorio a la ciudad. Un historiador, descendientes y vecinos del Farró la salvaron in extremis y ahora acoge un centro cívico

Jordi Bes
BARCELONA

Hay una casita donde la Via Augusta de Barcelona deja atrás Gràcia que llama la atención porque ha sobrevivido entre los bloques de pisos. Es la Vil·la Urània del barrio del Farró –en un extremo del distrito de Sarrià-Sant Gervasi–, que fue la residencia del astrónomo Josep Comas i Solà (Barcelona, 1868-1937), cuya vocación científica y divulgadora dejó huella. En su testamento, la dejó al Ayuntamiento para que fuese “observatorio popular, grupo escolar o institución cultural”, y al final se ha cumplido su voluntad sin que haya riesgo

de que se pueda dar marcha atrás. En 2018 se inauguró el centro cívico que se ha construido al lado de la casa, que acoge el bar del equipamiento. Los vecinos así lo quisieron para que fuese un punto de encuentro. Ya lo había sido en su día con las observaciones astronómicas que se mantuvieron hasta 20 años después de la muerte de Comas i Solà. Sin embargo, muchas han sido las tentaciones para hacer caso omiso a su testamento.

La casa fue construida en 1868 por encargo del padre de Comas i Solà, y tiene una fuerte carga simbólica por el fascinante legado del astrónomo. “Fue una persona muy querida y conocida”, en Barcelona y fuera, rememora Ricard Martínez, que presidió la Agrupació Astronòmica de Barcelona (Aster). Llenaba salas con sus conferencias, y también divulgaba a través de la radio y artículos escritos. “A menudo solicitaba la

colaboración de los lectores, haciéndoles partícipes de los resultados de las observaciones: eclipses de Sol o de Luna, temblores de la Tierra, caída de meteoritos, estrellas fugaces...”, detalla Martínez. Impulsó la creación del Observatori Fabra y la Fiesta del Sol, que se celebraba con la llegada del solsticio de verano, y fue cofundador de la Sociedad Astronómica de España. Entre sus hallazgos figuran 11 asteroides, dos cometas, la atmósfera de Titán, la rotación diferencial de Saturno o una estrella variable, pero también tenía una dimensión teórica. Martínez destaca su teoría emisivo-ondulatoria de la luz y de la radiación.

La Vil·la Urània, que debe su nombre al libro *Urania*, obra de Camille Flammarion –maestro de Comas i Solà–, es un testigo superviviente de la trayectoria del astrónomo, si bien estuvo en riesgo de desapa-

Arriba, Irene Oliva con trabajadoras y con Ester Rodríguez. Abajo, el bar del centro y vacunación contra la gripe.

FOTOS: JOANNA CHICHELNITZKY

Velar por el patrimonio

En la familia de Comas i Solà ya duermen tranquilos, pero no lo hace todo aquel que vela por el patrimonio de Barcelona. Según el historiador Dani Cortijo, “se pone mucho en valor la movilización vecinal, pero no se pone el foco en el problema”. Para él, el catálogo de patrimonio debe incorporar criterios más amplios –no solo el valor arquitectónico, sino también el histórico– y ser revisable para no tener que estar siempre atentos ante cualquier riesgo de desaparición. “Queremos un catálogo que nos deje dormir tranquilos”, asevera.

JOANNA CHICHELNITZKY

recer en diversas ocasiones. La última fue en 2012, cuando fue salvada in extremis para satisfacción de vecinos, amantes del legado del astrónomo y familiares. “Podemos morir tranquilos. Esto lo tenemos ganado porque ahora hay unos vecinos que no dejarán que se pierda”, celebra Mariona Petit, una de las descendientes de Comas i Solà, hermanastro de su abuela. Tras la muerte del astrónomo, que no tuvo hijos, siguieron viviendo en la casa su esposa y su cuñada. En 1957, después de morir la esposa, los sobrinos de Comas i Solà –entre ellos el padre de Petit– fueron a entregar las llaves al Ayuntamiento, al cual le costó respetar la voluntad del astrónomo.

El viacrucis para preservar la casa

Da cuenta de ello una carta que los familiares enviaron al Consistorio en 2012 para exigir por enésima vez el cumplimiento del testamento. “El Ayuntamiento franquista no respetó el legado y por culpa de su desidia el material artístico y científico que había en la torre fue dañado, saqueado y en gran parte se ha perdido. Los ayuntamientos democráticos que han venido después nunca se han tomado seriamente la recuperación de la memoria del científico, que en cambio tanto creyó en ellos”, rezaba la misiva. Los familiares tuvieron que presentar una instancia en 1963 denunciando el incumplimiento del legado –tras ello, la

casa albergó una guardería–, y alegaciones en 1995 y 1998, ya en democracia, contra la intención municipal de venderla. En 2012 un taxista se dio cuenta de un cartel que presagiaba su demolición.

La suerte fue que el taxista es el padre del historiador Dani Cortijo, autor del blog *Altres Barcelones*, y que está muy comprometido con la defensa del patrimonio. “De pequeño mi padre había ahorrado la semana para comprarse un libro de Comas i Solà. Paró el coche, me envió una foto y me dijo: «Quieren demoler la casa de Comas i Solà»”, rememora Cortijo. El Ayuntamiento proyectó un edificio de viviendas. Varias fuentes apuntan que alguien vinculado al Consistorio lo sabía y habría comprado tiempo atrás la finca contigua, donde ahora hay el centro cívico, para sacar rédito de la operación. Cortijo, ya bregado ante otras posibles pérdidas de patrimonio, se dijo a sí mismo que la única forma de preservar Vil·la Urània era armar un buen lío. Hizo un *tweet* que fue el detonante de las movilizaciones, si bien está convencido de que se salvó por el testamento. Si se hubiese incumplido con una demolición, los familiares podrían haber reclamado la casa.

El entonces gobierno municipal del convergente Xavier Trias tuvo que dar marcha atrás. Se barajaron varias soluciones, incluso un proyecto para que la Vil·la Urània quedase intacta y, por encima, el edifi-

cio de viviendas, pero se optó por mantenerla y hacer el centro cívico en un edificio moderno en la finca contigua. Su gestión está adjudicada a Trànsit Projectes, y una decena de entidades ciudadanas y otras tantas científicas participan de una forma u otra en la gestión.

La directora, Irene Oliva, explica que, más allá de los clásicos talleres de centro cívico –idiomas, pintura o cocina–, hacen hincapié en la divulgación científica –precisa que tratan de “hacer la ciencia accesible para todos”, como hacía Comas i Solà, a quien se le dedica una exposición–, así como en el arte textil, algo heredado del antiguo centro cívico de Casa Sagnier. Ester Rodríguez, de la *Associació de Veïns del Farró*, está satisfecha con el equipamiento, pero no con que su presencia se limite a tener voz, pero no voto, cuando al principio incluso les ofrecieron gestionar el centro.

Con la pandemia se han impuesto las actividades online, pero tratan de seguir construyendo comunidad, lo que no es fácil: en 2019 hubo más de 2.400 usuarios, y en el último trimestre de 2020 son unos 500. La media de edad es de 56 años. A diferencia de otros barrios, donde hay quien no se puede pagar internet, en Vil·la Urània la necesidad más habitual es ayudar a la gente mayor a aprender cómo conectarse a las sesiones virtuales. “Lo importante es que pierdan el miedo”, dice la directora, que desearía una progresiva recuperación de las presenciales. Lo que se hace este otoño *in situ* es, como en otros centros cívicos, la vacunación de la gripe para aliviar la carga asistencial de los CAP por la pandemia. Uno de los administrativos del CAP Adrià resalta que el espacio es agradable, mientras que hay quien acude a vacunarse y descubre Vil·la Urània por primera vez, como Blanca Segura. “Tuve que buscar en el mapa”, admite. El pinchazo no le duele demasiado: “Ya me habían puesto la vacuna alguna vez y es soportable”.

Los familiares de Comas i Solà han velado durante décadas para que se cumpla su voluntad

Un ‘tweet’ del historiador Dani Cortijo dio la alerta en 2012 de que la casa iba a ser demolida

Es uno de los centros cívicos que acoge la vacunación de la gripe para aliviar a los CAP

Anàlisi

Las primarias de JxCat

La elección de Borràs, consecuencias y derivadas

Laura Borràs ha ganado de forma rotunda las primarias de JxCat frente a Damià Calvet. La elección refuerza las posiciones de confrontación con el Gobierno español y con Esquerra, además de la ruptura de todos los puentes con el PDeCAT

Laura Borràs, tras declararse vencedora.

La elección de Laura Borràs como aspirante de Junts per Catalunya a la presidencia de la Generalitat ha definido de forma clara el perfil de la campaña electoral. La rotunda victoria de Borràs —que obtuvo más del 75% de los votos— sobre Damià Calvet dejó clara la preferencia de las bases de JxCat, de poco más de 5.000 afiliados, entre las dos familias representadas por los candidatos. El actual conseller de Territori representaba un perfil más orientado a la gestión. En cambio, la ya flamante presidenciable de JxCat defiende la “confrontación” con el Estado español como base política y reivindica “el mandato del 1 de octubre” como legado político.

Otra consecuencia de la victoria de Borràs es que recrudece el enfrentamiento con ERC. Borràs, que se enfrentará al jefe de filas de Esquerra, Pere Aragonès, pondrá delante del espejo de los electores dos visiones diametralmente diferentes del papel del independentismo en el momento actual, más de tres años después del 1-O y en plena crisis de la pandemia. El independentismo podrá escoger entre una candidata que propugna la confrontación total con el Gobierno español, como demuestra su voto negativo a los presupuestos estatales, o la visión más pragmática de Aragonès, que avala compaginar los acuerdos puntuales de gestión mientras se prepara una nueva confrontación democrática por la autodeterminación de Catalunya.

Además, Borràs también supone una mayor beligerancia contra ERC que la que planteaba su contrincante. Así se ha mani-

Ferran Espada

festado ya desde las primeras declaraciones públicas como presidenciable, cuestionando la firmeza independentista de los republicanos y sembrando dudas sobre si JxCat haría president a Aragonès en caso de victoria republicana.

La victoria de Borràs también certifica la ruptura definitiva entre Junts y el PDeCAT, ya que Calvet, por su defensa de un proyecto más moderado y por su trayectoria política en CDC y el PDeCAT, podía mantener algunos puentes alzados. Habrá que ver cómo se resitúa este sector post-convergente dentro de Junts, con avales tan importantes como el de los presos políticos Josep Rull, Jordi Turull o Quim Forn.

Borràs también supone un anclaje con las posiciones que representa el expresidente de la Generalitat Quim Torra, a pesar de no ser afiliado. Aunque no lo parezca, no son miméticas a las que plantea Puigdemont, al menos en algunas opciones tácticas. El silencio del ahora eurodiputado en estas primarias ha sido revelador. Borràs es un fichaje de Puigdemont para la política y la considera una candidata más solvente que Calvet para la contienda electoral, pero diversas fuentes indican que Waterloo hubiera preferido a dirigentes más afines, como Elsa Artadi o los consellers Puigneró y Tremosa, que desistieron finalmente.

La ahora presidenciable, afín a Torra, mantiene el discurso de confrontación con el Estado marcado por el exilio, pero se le atribuye un temperamento demasiado personalista y un perfil poco propicio para combinar el discurso duro independentista con un posibilismo de gestión que también querría cultivar Puigdemont. Sin olvidar el proceso judicial en curso en el Supremo que afecta a Borràs por presuntas irregularidades durante su etapa al frente de la Institució de les Lletres Catalanes. Habrá que estar atentos a una posible inhabilitación que podría dar paso a uno de los hombres o mujeres de confianza del expresidente en el exilio, como los ya citados Tremosa, Puigneró o Artadi, que ya han presentado su candidatura para las listas en la segunda ronda de las primarias. Una tanda que también cuenta entre los aspirantes para la lista de Barcelona con destacadas figuras como la consellera de la Presidència, Meritxell Budó; uno de los vicepresidentes del partido, Josep Rius, que da el salto a primera línea política tras años dedicado a la gestión; o el diputado en el Congreso Jaume Alonso-Cuevillas.

Una frenética segunda parte de las primarias que también desvelará detalles fundamentales como el rol que tendrá el propio Puigdemont en las listas o si aparecerán otras candidaturas independientes como la del presidente de la Cambra de Comerç de Barcelona, Joan Canadell, que ya la ha formalizado. Con todo ello sobre la mesa veremos cómo se configuran los equilibrios internos del nuevo JxCat.

Laura Borràs fue elegida presidenciable de JxCat frente a Damià Calvet con el 75% de los votos

El resultado de las primarias intensifica la confrontación con el Estado

La victoria de Borràs recrudece el enfrentamiento de Junts con Esquerra

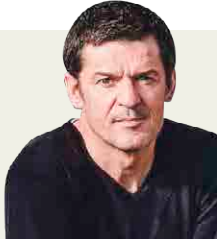
EL QUINZE
de Público

DIRECCIÓ **Ferran Espada** COORDINACIÓ **Marc Font** DIRECCIÓ GENERAL **José María Crespo** DIRECCIÓ EDITORIAL **Marià de Delàs** GESTIÓ **Pablo de Zárraga**
PRODUCCIÓ **Pauta Media S.L.** EDICIÓ **Carla de Puig i Néstor Bogajo** REDACCIÓ **Jordi Bes, Queralt Castillo, Roger Castillo, Cugat Comas, Natàlia Costa, Alba Fernández, Àngel Ferrero, Yeray S. Iborra, Montse L. Cucarella, Paula Ericsson, Lidia Penelo, Emma Pons, David Rodríguez, Àlex Romaguera, Laia Ros, Maria Rubio, Judith Vives i Víctor Yustres** FOTOGRAFIA **Joel Kashila, Montse Giralt i Joanna Chichelnitzky** CORRECCIÓ **Carme Casals**
DIRECCIÓ D'ART I MAQUETACIÓ **Manuel Cuyàs i Berta Rosés** IMPRIMEIX **Impresa Norte** DIPÒSIT LEGAL **M-6647-2019**
CONTACTE **elquinzepublico@pautamedia.com | redaccio@diaripublic.cat** VISITA EL WEB **https://especiales.publico.es/pages/el-quinze | www.diaripublic.cat**

La banca siempre gana

Sergi Sol

Periodista

La proyectada fusión entre el BBVA y el Banc Sabadell ha traído a colación a dos de los grandes bancos americanos: JP Morgan y Goldman Sachs, los reyes de Wall Street, los asesores respectivos de BBVA y Sabadell en la siempre complicada arquitectura financiera. Se habla de una fusión, ahora en suspense, aunque más bien se trataba de una absorción. El pez grande se come al pequeño.

Las acciones del Banc Sabadell están al límite de ser consideradas chicharros. Lo que en el argot bursátil es una acción sin valor. Chicharro, del vascuence, es un jurel. Un pez de tan escaso valor en las lonjas que a veces acaba desechado o devuelto al mar para ser pasto de otros peces. Un verdadero chicharro es Abengoa, la empresa del ministro Borrell, que cotiza en bolsa a dos céntimos la acción. Diez veces menos que el Sabadell. Claro que las gentes que hace escasos años invirtieron en el banco que con Rajoy se llevó su sede social fuera de Catalunya han perdido nueve de cada diez euros invertidos.

Goldman Sachs y JP Morgan

El Sabadell contrató como asesor financiero en esta negociación a Goldman Sachs, una de las firmas multadas por el Gobierno de Estados Unidos por el escándalo de las hipotecas *subprime*. Le impusieron una sanción de 5.000 millones de dólares. Goldman Sachs está detrás de las más dudosas artimañas financieras, del dinero fácil, de la especulación salvaje, de la ruina de miles de personas. Goldman Sachs es un verdadero tiburón de las finanzas y sus relaciones con el poder político le han granjeado jugosos réditos. Los Clinton recibieron una lluvia de millones para sus campañas de Goldman. Y, en particular, Hillary

Clinton era remunerada con 250.000 dólares por conferencia.

Pero es JP Morgan el banco más grande de Estados Unidos, del mundo, solo superado por bancos chinos. JP Morgan fue uno de los responsables del crack del 29, la más famosa crisis del mundo moderno. Un verdadero desastre.

La firma americana tenía una relación privilegiada con la Casa Blanca. Participaron en el diseño y la comercialización de los llamados bonos patrióticos, creados para financiar la participación de Estados Unidos en la Primera Guerra Mundial, la primera compra masiva a crédito para obtener futuros intereses. Luego, en los felices años 20, llegó la compra masiva de automóviles y electrodomésticos caseros. Y se popularizó el compre hoy y pague mañana o en cómodos plazos.

Esa fiebre se trasladó a la Bolsa de Nueva York, antaño un club de aristócratas que hacían negocios entre ellos. Hasta que abrieron las puertas a clases menos pudientes, incluso a trabajadores atraídos por la codicia del dinero fácil. Pero estos desconocían los entresijos de Wall Street y los tejemanejes entre sus verdaderos propietarios, que contaban con la permisividad del Gobierno federal. Banqueros e industriales de noble cuna se forraban.

Muchos perdieron sus ahorros, todo. Porqué creyeron en el milagro de una Bolsa que no cesaría de subir, réditos sin pegar golpe.

Por esos años ya mandaba en JP Morgan el astuto Thomas Lamont, mano derecha de J. P. Morgan Jr. Aquel tenía una lujosa mansión a orillas del río Hudson. Cada día acudía a la sede de JP Morgan, justo delante del edificio de Wall Street, con su yate de 20 metros de eslora. Desembarcaba a la altura de la sede central y llegaba andando, con su bastón de empuñadura de oro y sombrero acicalado. Pues bien, cinco días antes de aquel Jueves Negro de octubre de 1929, el presidente Hoover, republicano, mostró sus dudas acerca de lo que intuía era una burbuja que podía estallar en cualquier momento. Lamont contestó raudo y con aplomo que Wall Street estaba en su mejor momento y que les esperaba un fu-

A la izquierda, un cajero automático del Banc Sabadell. A la derecha, una oficina del BBVA.

“Goldman Sachs es un verdadero tiburón de las finanzas y sus relaciones con el poder político le han granjeado jugosos réditos. JP Morgan fue uno de los responsables del crack del 29, un verdadero desastre”

turo de infinita prosperidad. El presidente Hoover no dudó de la veracidad de las palabras de Lamont y se largó unos días de pesca. Sobra decir lo que ocurrió a continuación.

JP Morgan no solo salió airoso de la crisis y de una depresión espeluznante, sino que además Lamont siguió asesorando al nuevo presidente, el demócrata Roosevelt, que con su New Deal rompió con el tradicional antiintervencionismo en los mercados y el conjunto de la economía.

La banca JP Morgan reapareció en la crisis de 2008 en el escándalo de las hipotecas *subprime*, esos artilugios financieros pensados para embaucar a clases trabajadoras sin recursos. En este caso, el Gobierno federal san-

cionó en 2012 a JP Morgan con la mayor multa impuesta nunca. Más de 13.000 millones de dólares. Un hito histórico. Pero parece que eso no modificó su manera de proceder, puesto que en setiembre de 2020 JP Morgan tuvo que pagar una nueva multa récord de 920 millones de dólares a la Comisión de Negociación de Futuros de Materias Primas (CFTC) de los EE. UU. por manipulación del mercado de metales y bonos. Pues bien, no le hizo ni cosquillas. JP Morgan siguió con su récord de beneficios alcista.

Y justo ahora, con todo ese bagaje, son precisamente JP Morgan y Goldman Sachs los que, puestos a buen recaudo, han sido contratados por BBVA y Banc Sabadell.

Contingut patrocinat

Iniciatives per garantir la igualtat de tracte i la no discriminació

La campanya 'Defenseu el que és obvi' de la Generalitat vol conscienciar sobre el dret i l'obligació de lluitar contra la discriminació

La llei per a la igualtat de tracte abordarà discriminacions que el codi penal no contempla

Totes les persones tenen, per la seva condició humana, els drets fonamentals reconeguts. Aquests estan recollits en diferents textos declaratius i jurídics, que assenyalen que ningú pot ser discriminat per raó de capacitat, discapacitat, edat, religió o conviccions, origen racial o ètnic, sexe o orientació sexual o altres condicions socials o personals.

La diversitat, entesa en el seu sentit més ampli, ens defineix i ens enriqueix com a país. Hem estat, som i serem diversos, atès que aquest és un tret constituent de la societat catalana i ho continuarà sent. Conviure en la diversitat és, doncs, un dels grans reptes de les societats democràtiques actuals. Però respectar la pluralitat no és només una qüestió de legalitat: també té a veure amb els principis i valors que compartim. Ser una societat cohesionada i alhora diversa és imprescindible per enfortir el desenvolupament del país i per aconseguir que les diferències no derivin en desigualtat ni discriminació. El Govern de Catalunya promou diverses iniciatives per treballar en favor de la igualtat de tracte i la no discriminació. Així, per exemple, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies impulsa la campanya *Defenseu el que és obvi* per informar, conscienciar i sensibilitzar la ciutadania del dret i l'obligació de lluitar contra qualsevol mena de discriminació i d'oferir igualtat de tracte i oportunitats als diferents col·lectius que la conformen.

A banda, es porten a terme altres iniciatives destacades. Les repassem.

PROJECTE DE LLEI PER A LA IGUALTAT DE TRACTE I LA NO DISCRIMINACIÓ

Aquest projecte de llei, actualment en tràmit parlamentari, vol fer efectiu el dret a la igualtat de tracte i a la no discriminació per raó de religió o conviccions, capacitat, discapacitat, edat, origen racial o ètnic, sexe o orientació sexual o per alguna altra condició social o personal. També promou l'erradicació del racisme i de qualsevol forma de persecució per motius religiosos, de xenofòbia, d'homofòbia, i de qualsevol altra expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones.

La llei dona eines per actuar sobre les accions que no constitueixen un delicte d'odi o altres figures penals, però que són discriminatòries. Alhora, permet fer una tasca preventiva, actuant en casos on l'actual codi penal no ho permet, prevenint d'arrel actituds més greus.

També insta els poders públics a adoptar mesures d'acció positiva i a impulsar polítiques de foment de la igualtat de tracte en les relacions entre particulars, a

més de cercar acords dels diferents sectors socials o econòmics en la matèria.

La llei determina que les infraccions i les sancions poden ser lleus, greus o molt greus, segons la gravetat dels fets. En cas d'infraccions lleus o greus, la sanció econòmica es pot substituir per la prestació de serveis d'utilitat pública, amb interès social i valor educatiu, o mesures alternatives.

Finalment, la llei també preveu desenvolupar un procediment sancionador en matèria antidiscriminatòria.

EL PACTE NACIONAL PER LA INTERCULTURALITAT

El Govern de Catalunya aposta per la convivència en la diversitat des de la perspectiva intercultural. Es tracta d'una estratègia de transformació comunitària, en la qual intervenen persones de tots els orígens, bagatges culturals o identitats. L'objectiu és conformar una societat més cohesionada, que reconegui tota la diversitat i que sigui capaç de generar una interacció positiva i un sentit de pertinença comú i compartit per tots els seus membres. Deu anys després de l'aprovació del Pacte Nacional per la Immigració, ha arribat el moment de renovar aquest acord estratègic per respondre als nous reptes de la societat catalana.

La diversitat forma part de la nostra experiència quotidiana i ens planteja un repte social de primer ordre: evitar que la diversitat s'identifiqui amb la desigualtat. Per combatre estereotips i prejudicis que dificultin la convivència, cal fomentar la interacció entre les persones, reconeixent les possibles dificultats i sense defugir els conflictes que puguin sorgir. I per això cal incorporar la perspectiva intercultural.

El Pacte Nacional per a la Interculturalitat ha d'expressar el compromís dels ac-

tors institucionals, socials, econòmics, polítics i de la ciutadania per incorporar aquesta perspectiva en l'acció pública. Aquest document vol recollir tant els compromisos del Govern com de tota la societat catalana per afavorir la igualtat, el coneixement i el reconeixement de la diversitat i per fomentar la interacció positiva en tots els àmbits.

L'IMPULS DEL PACTE NACIONAL PELS DRETS DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

El Govern de la Generalitat va iniciar l'any passat els treballs que han de culminar en el Pacte Nacional pels Drets de les Persones amb Discapacitat, que servirà per abordar des del punt de vista legislatiu, pressupostari i de polítiques públiques, tots els reptes que tenen les persones amb discapacitat.

En aquest sentit, es va constituir una taula integrada per membres del Govern i una seixantena de representants dels col·lectius i les organitzacions implicades en el Pacte. La seva funció és definir el full de ruta a seguir per les diferents Administracions per garantir els drets i la plena ciutadania de les persones amb discapacitat, i elaborar el document definitiu.

Una parella llueix la bandera LGBTI a una platja de Barcelona.

Un grup de dones assegudes en un banc a la capital catalana.

Una part important dels treballs de la Taula és transposar la Convenció de l'ONU, com ja han fet els 160 estats i països que han subscrit aquest acord.

LA LLUITA PELS DRETS LGBTI I CONTRA LA LGBTI-FÒBIA

Catalunya compta des del 2014 amb una llei específica que protegeix els drets del col·lectiu LGBTI i s'han fet notables avenços en la seva visibilitat social, però encara queda camí per erradicar la LGBTI-fòbia. La Direcció General d'Igualtat de la Generalitat, organisme responsable del desplegament de polítiques públiques LGBTI, treballa per erradicar la LGBTI-fòbia estructural que hi ha a la societat, des de les discriminacions més subtils a les agressions físiques. Cal seguir treballant a tots els nivells perquè el conjunt de la societat rebutgi obertament aquests casos de discriminació i que les persones LGBTI puguin mostrar la seva identitat sense sentir-se amenaçades. Aquest és un repte compartit.

Des del 2017, la Direcció General d'Igualtat desplega la xarxa de Serveis d'Atenció Integral (SAI) LGBTI juntament amb els ens locals. Avui Catalunya disposa d'un centenar de punts amb cobertura a

EL PACTE PER LA INTERCULTURALITAT BUSCA UNA SOCIETAT MÉS COHESIONADA I QUE RECONEGUI LA DIVERSITAT

LA LLEI PER A LA IGUALTAT PERMET ACTUAR EN CASOS QUE NO SÓN DELICTE D'ODI PERÒ SI DISCRIMINATORIS

L'ANY 2019 ES VAN INSTRUIR 143 DENÚNCIES PER CASOS DE DISCRIMINACIÓ PER L'ORIENTACIÓ SEXUAL

790 municipis. A banda de denunciar-hi situacions de discriminació, els punts SAI també donen resposta a qualsevol necessitat d'acompanyament, suport o informació que tingui la ciutadania en relació a la diversitat sexual i de gènere. Entre altres coses, la xarxa de Serveis d'Atenció Integral (SAI) LGBTI dona resposta a qualsevol necessitat d'acompanyament, suport o informació pel que fa als drets laborals de les persones trans. Treball, Afers Socials i Famílies també ha fet pública *Transvisibles*, una guia professional per a la inclusió laboral i l'empoderament econòmic de les dones trans, coordinada per la Fundació Surt. D'altra banda, la Direcció General d'Igualtat ofereix formació en l'àmbit dels drets de les persones LGBTI. Des de l'aprovació de la llei s'han format 20.000 persones. A més, s'ha acompanyat els ens locals en l'elaboració i la implantació de 234 plans locals i comarcals de polítiques LGBTI.

IGUALTAT, TAMBÉ A LA FEINA

Vetllar per un mercat laboral sense discriminació i que ofereixi oportunitats a tothom és també un dels reptes que encarem com a societat. En aquest sentit, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

acompanya les empreses en el disseny i la implementació dels plans d'igualtat entre homes i dones. Es tracta d'una eina clau que defineix un conjunt de mesures, adoptades després de fer una diagnosi de situació, per assolir la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes i per eliminar la discriminació per raó de sexe a la feina. Els plans d'igualtat fixen els objectius que es volen assolir, les estratègies que s'han d'adoptar i les accions concretes per aconseguir-los, així com sistemes de seguiment i avaluació.

Per tal de combatre la precarietat i garantir un mercat laboral de qualitat, el Departament ha orientat les polítiques actives d'ocupació posant l'accent en aquells col·lectius amb més risc i especials dificultats per accedir a una feina. En aquest sentit, s'impulsen actuacions per afavorir la contractació de dones (especialment en situació de violència masclista), joves i persones més grans de 45 anys.

Pel que fa a les persones amb discapacitat, el Govern també ha intensificat el suport als més de 200 centres especials de treball, així com als serveis integrals d'orientació, acompanyament i suport a la inserció laboral en l'empresa ordinària per a persones amb discapacitat.

Les claus de la setmana

La xifra

1.300

terrasses sobre la calçada

L'Ajuntament de Barcelona ha donat permís per crear aquestes noves terrasses a la calçada de diversos carrers i preveu mantenir-les indefinidament. Sumant-hi les ampliacions, s'han formalitzat 3.100 autoritzacions.

Última hora

Les amenaces dels exmilitars, a la Fiscalia

Redacció
BARCELONA

El Ministeri de Defensa ha presentat una denúncia davant la Fiscalia del Tribunal Superior de Justícia de Madrid pel xat d'exmilitars espanyols que parlaven d'afusellar "26 milions de persones" i, entre altres, amenaçaven de fer "alguna cosa legal o il·legal" contra l'Assemblea Nacional Catalana (ANC). L'escrit, signat per la ministra Margarita Robles, recull el contingut del xat "per si els fets fossin constitutius de delictes comès per persones que a més poguessin atribuir-se la condició de militars en actiu sense ser-ho".

El més popular a Twitter

Jaume Padrós @jaumepadros · 1 de des.

La tercera onada és a la porta. El que fem i com actuem individualment i col·lectivament les properes setmanes condicionarà molt la seva duresa i gravetat. Ple hivern, altres malalties, incògnita sobre la grip... Imploro a tothom actuar responsablement!

97 1,1m 2,2m

Jaume Padrós @jaumepadros · 1 de des.

Les xifres sanitàries no són bones. Si us plau, en nom dels professionals sanitaris demano que no us relaxeu en el manteniment de distància, ús de la mascareta, higiene i ventilació. I a minimitzar trobades a casa de grups no bombolla. No us feu trampes. No és tant sacrifici.

4 240 485

Tatxo Benet @BenetTatxo · 26 de nov.

Tinc l'horrible sensació que, quan arribi Nadal, ens penedirem de no haver aguantat les mesures restrictives una o dues setmanes més. Però s'ha posat molta pressió sobre els polítics.

182 385 2,2m

Els titulars

REORDENACIÓ DEL SISTEMA FINANCER

"El Banc Sabadell aposta per continuar en solitari després de trencar amb el BBVA"

Divendres, 27 de novembre

DESESCALADA DE LA SEGONA ONADA DE COVID

"Poca aflluència de clients en el primer dissabte de la reobertura de bars, terrasses i restaurants"

Dissabte, 28 de novembre

ELECCIONS AL PARLAMENT

"Laura Borràs s'imposa a les primàries de JxCat de cara a les eleccions del 14-F"

Diumenge, 29 de novembre

INCÒGNITES SOBRE LA DESESCALADA

"Salut adverteix que l'obertura per Nadal dependrà de l'evolució de la corba de la covid-19"

Dilluns, 30 de novembre

GREU INCIDENT A LA CIUTAT DE TRÈVERIS

"Cinc morts i una quinzena de ferits en un atropellament massiu a Alemanya"

Dimarts, 1 de desembre

LLUITA CONTRA EL CORONAVIRUS

"El Regne Unit autoritza l'ús generalitzat de la vacuna de Pfizer contra la covid"

Dimecres, 2 de desembre

La imatge

FOTÒGRAFA: LAURA FÍGULS (ACN)

Llaços vermells per reivindicar la lluita contra la sida

La covid acapara tota l'atenció en matèria sanitària, però dimarts, com cada 1 de desembre, no van faltar els actes reivindicatius contra la sida, com el llaç vermell que van formar els activistes del Comitè 1r de Desembre.

La selección genética de peces y mariscos

El futuro de la acuicultura estará marcado por los chips de identificación de rasgos deseables, como la velocidad para crecer o la resistencia a enfermedades

Malen Ruiz de Elvira
MADRID

La creciente escasez, contaminación y demanda de pescados y mariscos de interés comercial hacen prácticamente inevitable el auge de los cultivos marinos, incluso fuera de su medio natural. Al ser cultivos, se están empezando a aplicar masivamente técnicas de selección similares a las aplicadas históricamente en los animales de carne, con la ventaja de la existencia de herramientas genéticas y otros conocimientos científicos antes no disponibles. La desventaja, si así se puede llamar, es que estos animales se diferenciarán cada vez de los *naturales*, sin que eso suponga una menor aceptación por parte del consumidor. Así ha sucedido con el éxito rotundo del mejillón gallego, cultivado desde hace décadas, aunque su tamaño sea mucho mayor que el encontrado en su medio natural, las rocas marinas.

El ejemplo más significativo, por el dinero que mueve, está en la acuicultura del salmón atlántico, un pez que se cultiva desde hace solo 50 años –los pioneros fueron los noruegos–, según un amplio informe publicado en la revista *Science*. Se venden anualmente en todo el mundo 18.000 millones de dólares de salmón cultivado y su éxito se basa cada vez más en la innovación en las técnicas de cría, que seleccionan rasgos como la resistencia a enfermedades y parásitos y la velocidad de crecimiento, tan importantes para un negocio con instalaciones cada vez mayores.

Aunque se han empezado a comercializar salmones genéticamente modificados en muy pocos países, en general los investigadores se centran en mejorar las técnicas

tradicionales con la ayuda de chips de identificación genética y otras herramientas basadas en los genes. Estos chips son capaces de señalar rápida y eficazmente a los individuos que tienen rasgos deseables para seleccionarlos para la cría, como se hace tradicionalmente con los sementales en el ganado vacuno.

Hasta ahora los rasgos más deseables eran las citadas velocidad de crecimiento y resistencia a enfermedades y parásitos, pero empieza a destacar la resistencia en general, a la vista del cambio climático emergente. En el futuro se piensa en rasgos atractivos para el consumidor, como carne de mejor calidad y sabor, ausencia de espinas o un contenido más elevado de determinados nutrientes, sin descartar simples cambios en el color. “Existe un enorme potencial genético en las especies de acuicultura que todavía tiene que hacerse realidad”, declara a la citada revista el genetista Ross Houston, del Instituto Roslin, donde se gestó la famosa oveja *Dolly*. La modificación genética no es una excepción en estas posibilidades, aunque se siga enfrentando a dificultades para llegar al mercado.

Por lo pronto, los salmones cultivados seleccionados en la forma tradicional han ido aumentando de tamaño consistentemente de generación en generación respecto a los salvajes de su misma edad. Con

En el futuro se piensa en rasgos atractivos para el consumidor, como la ausencia de espinas

Los salmones cultivados han ido aumentando de tamaño respecto a los salvajes de su edad

Ostras con tres copias de cada cromosoma tardan menos en tener un tamaño comercial

la selección genética, que ya se está haciendo en el salmón, los langostinos y la tilapia, la búsqueda de rasgos deseados basados en características genéticas ya conocidas se hace posible de forma rápida y a un coste cada vez menor, a la vez que se evita la consanguinidad excesiva.

Existen otros trucos para maximizar la rentabilidad, como conseguir híbridos, retrasar la maduración sexual y criar peces

de un solo sexo, pero es igual de importante evitar las enfermedades. Además, a la acuicultura no le gusta el sexo, una actividad que resta energía para el crecimiento y que supone un peligro para las especies salvajes si escapan ejemplares fértiles cultivados. De ahí el éxito de las ostras triploides, fruto de un trabajo de investigación realizado en los años noventa del siglo pasado. Con tres copias de cada cromosoma, son infértiles y tardan menos en alcanzar el tamaño comercial, con lo cual son menos susceptibles a enfermar. Ahora se intenta hacer lo mismo con los salmones.

La acuicultura tiene miles de años de antigüedad, pero en su versión moderna, mucho más masiva, está claro que ha llegado para quedarse. Las cifras lo demuestran. Constituye el origen de casi la mitad de todo el pescado y marisco vendido para alimentación actualmente en el mundo, según la FAO. Una parte importante corresponde a la acuicultura de agua dulce, centrada en la tilapia y la carpa, sobre todo en Asia, que son otros ejemplos de éxito económico pero con menor valor añadido que el salmón.

En todo este campo existen ya muchas instituciones científicas trabajando para concretar rasgos deseados y conseguirlos en especies acuáticas comerciales, pero como en todo sector que crece rápidamente también se acumulan los problemas medioambientales, que necesitan igualmente de investigación científica para minimizarlos. Una regulación más estricta –y dinero para hacerla cumplir– respecto a los efectos en el medio ambiente de la acuicultura y también sobre la utilización de determinadas técnicas genéticas arriesgadas resulta cada vez más necesaria. El próximo proyecto de granja marina de salmón contempla una en mar abierto que contenga más de tres millones de ejemplares que alcancen los cinco kilos. Son cifras que dan que pensar.

Instalación de la primera plataforma marina experimental de acuicultura en aguas profundas para el cultivo de salmones.

Revista de prensa

África

Notas marginales al conflicto etíope

Ángel Ferrero

Una guerra lejana como la de este país en el Cuerno de África, que en los medios ocupa un espacio reducido y secundario, puede acabar revelando más de lo que parece sobre equilibrios internacionales

Qué relación guarda un conflicto en la región de Tigray, en Etiopía, con la gestión de la pandemia de covid-19? El pasado 19 de noviembre, el jefe del Estado mayor de las fuerzas armadas etíopes, el general Birhanu Jula Gelalcha, acusó en un discurso televisado, sin pruebas, al director de la Organización Mundial de la Salud (OMS), el también etíope Tedros Adhanom, de no haber dejado “piedra sin mover” para ayudar al Frente de Liberación Popular de Tigray (FLPT) en el campo diplomático, además de proveerlo de armas en su conflicto contra el ejército etíope después de varios meses de tensiones entre el gobierno regional y el central. Las afirmaciones fueron recogidas rápidamente por los medios de comunicación internacionales, obligando a Adhanom a responder a las acusaciones con un comunicado publicado en su cuenta de Twitter. “Ha habido informaciones que sugieren que he tomado partido en esta situación, esto no es cierto –aseguraba– quiero decir que estoy en un único bando y ese es el de la paz”.

Entre la distancia geográfica –que hace disminuir su impacto informativo, algo bien estudiado por las ciencias de la comunicación– y la prohibición de Adís Abeba de de-

jar entrar a periodistas en las zonas de combate, las informaciones de este conflicto nos llegan como un eco lejano y débil. Apenas sabemos de la fuerza de los contendientes o de sus alianzas internacionales, de la posición de los países vecinos, del número de víctimas militares y civiles o del desarrollo de los combates, más allá de los pocos partes de guerra oficiales. Una pieza informativa de *The Guardian* hablaba de “bombardos aéreos y fuego de artillería” a lo largo de un amplio frente y que han “obligado a decenas de miles de personas a huir”.

Según este periódico, el conflicto podría prolongarse y enquistarse hasta el punto de convertir a Etiopía en la “Libia de África oriental”, ya que el FLPT cuenta con una larga experiencia en la guerra de guerrillas, que el terreno montañoso de esta región y el apoyo local favorecen: el FLPT fue una de las fuerzas que derrocó al gobierno de la República Democrática Popular de Etiopía en 1991 tras perder este el apoyo soviético. A diferencia del resto de partidos del Frente Democrático Revolucionario del Pueblo Etíope (FDRPE), el FLPT rechazó en diciembre de 2019 disolverse en el Partido de la Prosperidad, fundado por el primer ministro Abiy Ahmed, alegando que se trataba de una maniobra centralizadora y au-

Apenas sabemos de la fuerza de los contendientes o de sus alianzas

‘The Africa Report’ ve la mano de EE. UU. en el nombramiento del primer ministro Ahmed

“Se espera resolver los problemas ideológicos y políticos por la fuerza”, apunta el medio africano

EL DILEMA ETÍOPE

Este conflicto “ha puesto en primer plano cuestiones centrales de la teoría política etíope: ¿debería ser el Estado federal o unitario? La segunda cuestión [...] es si la soberanía descansa en los diferentes grupos étnicos en Etiopía o en el Estado mismo”, escribía Alden Young en *Africa Is a Country*. El dilema de Etiopía –un país con 80 grupos étnicos–, planteaba Young, “no es simplemente escapar al legado del colonialismo, sino trascender su inclusión periférica en la economía-mundo capitalista”.

toritaria. Otro de los peligros que la mayoría de los comentaristas señalan es que el conflicto en Tigray termine desbordando la frontera de Etiopía y extendiéndose a otros países, en particular a Eritrea.

Choque entre dos proyectos

Un análisis de *The Africa Report* exponía el trasfondo internacional de este conflicto. Su autor recordaba que para Washington fue “un alivio” la pérdida de poder del FLPT, acusado de “tener fuertes relaciones políticas con Pekín y haberse convertido en el principal defensor de una nueva vía de desarrollo económico, de la soberanía política y del paradigma del Estado desarrollista en las relaciones internacionales y la economía de África”. Para este medio, “no es ningún secreto que diplomáticos estadounidenses participaron en los acontecimientos que condujeron al nombramiento de Abiy Ahmed como primer ministro” y confían en que este “iniciará una ola de privatizaciones”. Una operación, indicaba, que Estados Unidos “ha intentado hacer también en Sudán y Somalia con éxito dispar”. Y por tercera semana consecutiva, nos encontramos con una lección amarga

de *realpolitik*: “Lo que está ocurriendo en Etiopía demuestra, una vez más, que se espera resolver los problemas ideológicos y políticos –al menos por parte de la actual administración estadounidense y sus aliados en el Golfo Pérsico y la región– por la fuerza, y que esa voluntad será aceptada internacionalmente como un hecho consumado”, concluía.

Este completo análisis abordaba además el conflicto como un choque entre “dos proyectos” para el Estado etíope, un caso “único” en el continente y que ha interesado por esa razón desde hace décadas a los investigadores de ciencias políticas, ya que sus arquitectos “rechazaron explícitamente el modelo de Estado nacional europeo”. Asimismo, era muy crítico con el papel de la Unión Africana (UA), con sede precisamente en Adís Abeba, lamentando que la organización haya visto el conflicto “desde los márgenes”, en “una prueba de su desesperación frente a las fuerzas externas y no africanas que causan destrucción incluso frente a su puerta”. Irónicamente, como recordaba *The African Report*, el lema de la Unión Africana es “silenciando las armas en África”.

L'amor i la guerra, un home solitari i el futur de les pensions

Lidia Penelo | Barcelona

Lítica

Lucia Pietrelli

Males Herbes · 106 pàgines · 16,80 €

Dues germanes i molts secrets

Si t'agraden les novel·les breus però farcides de detalls i reflexions que t'acompanyen durant temps, aquesta història de la també poeta Lucia Pietrelli és com una caixa de ressonància. Tensions, silencis i secrets entre dues germanes van teixint una novel·la inquietant, que ha estat merescudament distingida amb el Premi Lletra d'Or 2019.

La casa de foc

Francesc Serés

Proa · 592 pàgines · 20,90 €

El poder de l'entorn

Si busques una novel·la de les que quan les acabes et sap greu perdre el contacte amb els seus personatges i el seu entorn, aquest llibre és per a tu. Serés desplega amb saviesa els codis que fan rutllar els llocs petits, i a través del protagonista, un home que arriba tot sol a la garrotxina vall del Ser, descobrim les vides reservades dels que hi viuen.

L'amor, la guerra i altres ocupacions

Joan-Daniel Bezonoff

Sidillà Edicions · 182 pàgines · 17 €

La tragèdia humana

Si t'atrau això de la Cotxinxina, prepara't per anar a Saigon. L'amor i la guerra són dos temes universals que l'autor presenta amb ironia i tendresa, i que li serveixen per abordar altres qüestions com la construcció d'identitats i les històries nacionals. La tragèdia humana es repeteix, però Bezonoff sap presentar-la nova de trinca a cadascuna de les seves obres.

Barcelona secreta (volum II)

Xavi Casinos

Viena · 256 pàgines · 19,90 €

Descobreix les sorpreses de Barcelona

Si amb això de la pandèmia t'has aficionat a passejar, els llibres de Xavier Casinos sobre les curiositats i els misteris de la capital catalana són imprescindibles. Primer va publicar *Barcelona: històries, curiositats i misteris*, i ara ha sortit el segon volum, on descobriràs intimitats sorprenents de Barcelona que encara no surten a les guies.

Refugiats climàtics

Miguel Pajares

Raig Verd · 280 pàgines · 19,90 €

Conseqüències del canvi climàtic

Si et preocupa la crisi climàtica, aquest llibre tracta el tema de les persones que han de marxar dels seus països a causa del clima. L'autor fa una anàlisi profunda on apunta la inacció dels governs, mostra amb detall les catàstrofes que viuen alguns països i també planteja propostes per lluitar contra el canvi climàtic i gestionar les migracions.

La mochila austriaca

Miren Etxezarreta i José Iglesias

Icaria · 156 pàgines · 12 €

Advertència davant el neoliberalisme

Si l'economia et fa ballar el cap i l'assumpte de les pensions et comença a preocupar, el que desenvolupen els autors en aquest volum t'interessa. Analitzen el sistema econòmic implantat a Àustria el 2003, i adverteixen d'alguns moviments del neoliberalisme més salvatge, com privatitzar les pensions o acomiadar gratuïtament els treballadors.

LA MALA SALUT DE FERRO DEL CÒMIC EN CATALÀ

EL CÒMIC A CATALUNYA TÉ UNA LLARGA TRADICIÓ, PERÒ LES OBRES PUBLICADES EN CATALÀ SÓN RESIDUALS. IL·LUSTRADORS LOCALS DE PRESTIGI INTERNACIONAL PUBLIQUEN LA MAJORIA EN CASTELLÀ. PERÒ NOVES APOSTES INSTITUCIONALS I PRIVADES DONEN UN BRI D'ESPERANÇA AL SECTOR

Dels 3.500 còmics que es publiquen a Catalunya cada any, només 170 són en català, segons el periodista Xavi Serra. A la foto, la Setmana del Llibre en Català.

Yeray S. Iborra
BARCELONA

El teniu en català?”. La pregunta, que semblaria normal en qualsevol llibreria en referència a un títol de ficció, és tota una *rara avis* quan es parla de còmic. Tot i la llarga tradició del gènere a Catalunya, el sector viu un etern moment delicat. Tot i la importància dels creadors catalans, de prestigi internacional, l'activisme per la llengua segueix marcant la salut d'aquest sector, que publica menys d'un 5% de les obres en l'idioma d'Ot el Bruixot, el mític personatge de l'il·lustrador Picanyol.

Picanol va ser un dels puntals de *Cavall Fort*, una revista infantil que va arribar als quioscos catalans l'any 1961 amb la intenció d'apropar la lectura en català a les generacions de l'època, encara en ple franquisme. La publicació estava basada en el vinyetisme francobelga. Però així com en el món francòfon el catàleg del còmic es va ampliar durant els anys vuitanta amb tota mena de públics, a Catalunya el còmic va quedar relegat al més jove. De ben segur la pregunta “el teniu en català?” encara avui la formularia un pare o una mare, amb els ulls del seu fill clavats en un exemplar il·lustrat que, molt probablement, no tindrà traducció, tot i haver-se fet a Catalunya.

Spiderman no parla català. Així ho sosté el periodista especialitzat en còmic i cinema

L'autor Pep Brocal al seu estudi del Poblenou, amb alguns dels seus treballs.

‘Cavall Fort’ va néixer el 1961 per apropar la lectura en català a les noves generacions

A diferència de França, a Catalunya el còmic ha quedat relegat al públic més jove

“La salut del còmic en llengües minoritàries és més que preocupant”, destaca Joan S. Luna

del diari *Ara*, Xavi Serra. “La introducció del còmic a Catalunya va arribar als seixanta amb *Juventut* i *Cavall Fort*, com a idea de normalització lingüística de país. Els nens catalans podien tenir una experiència de plaer en l'aprenentatge en català que no fos només escolar, sinó de gaudi. Ara hi ha hagut una evolució imparable al món: el tipus de públic s'ha fet gran, adult, però en aquest viatge el català no hi ha estat”, explica.

Dades preocupants

De tipus de còmic al món n'hi ha per donar i per vendre. Multitud de gèneres. Però el públic segueix sent especialitzat a Espanya. De fet, el debat sobre la llengua és una lluita que, per molts experts, arribarà després d'un reconeixement més ampli del valor del còmic com a eina cultural de primer ordre. “A l'associació sempre es parla de de-

FOTOS: MONTSE GIRALT

Segons el periodista Xavi Serra, només el 5% dels que es publiquen a Catalunya són en català

Óscar Valiente (Norma) va dir que en una edició simultània el 70% de la venda era en castellà

L'autor Pep Brocal destaca l'arribada de dones amb "idees absolutament noves"

fensar el còmic en gallec o en català, però n'hi ha pocs títols i les mateixes editorials en fan difusió a mitges. Si la salut del còmic a Espanya és preocupant, encara ho és més en llengües minoritàries", destaca el membre de l'ACDCòmic—l'associació de crítics i divulgadors de còmic a l'Estat— i redactor en cap de *MondoSonoro* Joan S. Luna.

Les xifres del còmic en català són alarmants. Xavi Serra també és membre d'ACDCòmic i fa anys que rastreja els títols publicats en llengua catalana: assegura que el total no arriba al 5%. Unes 170 publicacions de les més de 3.500 que es fan a l'any a Catalunya. Per què? Principalment, les editorials no poden arriscar. L'editor de Norma Editorial, Óscar Valiente, explicava que en una edició simultània d'una obra la venda era en un 70% en castellà. El català, per tant, no permet amortitzar els costos fixos.

"Militància" il·lustrada

El còmic en català viu encara de les excepcions. I de la "militància". "Lluís Juste de Nin [*Els Nin: memòries a llapis d'una família catalana*, 2004] o Oriol Garcia i Quera [*Rocaguinarda*, 2003] es plantegen el còmic en català des de la militància, per exemple. Juste de Nin tenia un projecte de país i de compromís amb la llengua. Els seus esforços estaven molt situats en un còmic compromès", destaca Xavi Serra. Fora de l'àmbit historicista, costa trobar la mateixa empena en català. Tot i que existeix. Per exemple, Roger Peláez publica a *Males Herbes*. El segell és un dels destacats per les diferents veus expertes: fugen del còmic en català circumscrit a una idea de país per atraure lectors que no participen directament d'aquest compromís. "Em consta que els arriben coses històriques en català, però no volen això, sinó fer còmic en català. En general. I potser fa falta emancipar el còmic en català de la idea d'autoreferencialitat. Una llengua és salut i està viva quan pot expressar qualsevol cosa", explica el periodista. El còmic en català com a reflex del que és quotidià.

Quin és el paper de les Administracions davant d'aquest escenari? "Fa uns anys les biblioteques compraven 300 exemplars per títol. Si tu editaves un manga en català amb una tirada de mil números, sortia a compte. Però això va canviar amb la compra centralitzada. Altres ajudes? No n'hi ha. Hi ha una subvenció genèrica per a traduccions en català, però el 2018 només se'n van fer dues de còmic... infantil", destaca Serra.

Ideat en català, editat en castellà

Catalunya és un *hub* del còmic, però no en català. Els experts asseguren que el 90% de les obres que s'editen es fan a Catalunya, encara que finalment només hi hagi uns pocs títols en català. A més, els autors catalans gaudeixen de prestigi. Arreu. Molts publiquen a revistes internacionals. I copen els concursos estatals: Pep Brocal, per

exemple, va guanyar l'any 2019 el premi de l'associació de crítics d'Espanya amb *Infra-mundo* (Astiberri). Des d'un taller del barri del Poblenou de Barcelona on encara manen les llibretes, els gargots i les pintures, l'autor difon material per a tots els racons de l'Estat. "Sóc de la generació que encara treballa en paper", explica. Els ordinadors només hi entren en la postproducció. "Visc del dibuix en general. En el dibuix hi cap tot: publicitat, còmic o docència", explica.

Brocal també ha estat a les pàgines de *Cavall Fort*. Però, en general, es veu obligat a *passar-se al castellà* per editar. "Els processos editorials en llengua castellana són més ràpids. I això és el que compra el lector. Només s'edita en català quan un títol ha despuntat. Per exemple, *Persèpolis*. Fins que no és *best-seller*, no es fa l'aposta. I és absurd; s'haurien de visibilitzar coses que estan per descobrir, no un llibre molt venut", diu.

"Els esbossos i les llibretes els faig sempre en català, i després ho he de traduir. L'opció possible, la més clara, se'm planteja en castellà", diu l'autor. La seva rutina no és aïllada. És homologable al sector. "Hi ha tants autors catalans... Penso en Max. Però també en Manel Fontdevila, Albert Montteys, Alexis Nolla, Gabi Corbera, Sergi Puyol, Marc Torices, Conchita Herrero, Mar Mascaró... Molt talent! I el més engrescador és l'arribada al còmic de dones amb idees absolutament noves", concreta.

Premis i "normalitat"

Tot i l'absència d'ajudes públiques—sosté Xavi Serra—"directes", el còmic viu amb un bri d'esperança els anys que venen gràcies a iniciatives incipients de les Administracions i del sector privat. La Generalitat ha creat enguany la Comissió del Còmic i la Il·lustració i des de l'any passat l'*Ara* ha posat en funcionament un premi de còmic en català. En la primera edició es van rebre 162 candidatures. Pep Brocal en va resultar guanyador amb *Caritat del Río*.

"Les candidatures eren d'alta qualitat, cosa que demostra que hi ha fusta. Era interessant cercar el menys representat, el còmic adult", diu Serra. "El català és l'assignatura pendent del còmic. A Catalunya tenim normalitzades la ràdio, els diaris, la cultura... Com que industrialment i per prestigi social ha estat un *germà petit*, no té un impuls sectorial. Jo per fer els articles he hagut d'investigar per saber quantes referències hi havia. No tenim un catàleg de quant es publica a l'any", diu el periodista.

Brocal hi està d'acord, i espera que els premis ajudin a enfortir el teixit del còmic en català. A trobar una "normalitat" de publicació que fa quasi seixanta anys que s'escapa. "França té un ajut a la cultura de gran importància. El ministeri de Cultura dona suport a moltes edicions, hi ha una feina a fer des de l'Estat! També s'ha de culturalitzar la societat, fer didàctica del còmic", afegeix el creador.

Cultura Agenda

Un fotograma d'«El arte de volver», protagonitzada per Macarena García.

Vint estrenes per les vint edicions de REC

Judith Vives

El REC, el Festival Internacional de Cinema de Tarragona, celebra fins al 8 de desembre la vintena edició de forma presencial, aquest cop al Teatre de Tarragona. L'aposta per la cultura, pel cinema de qualitat i per les estrenes internacionals com a forma per commemorar dues dècades d'existència –ara en espais que permetin gaudir de la cultura amb la màxima seguretat possible– són les claus d'aquesta edició.

La programació inclourà una vintena de pel·lícules, a banda de les que també es podran veure a través de Filmin: la plataforma de *streaming* recuperarà títols projectats en edicions anteriors, per fer un repàs als 20 anys d'història del festival. De les pel·lícules que es projectaran a Tarragona, 21 seran estrenes a Catalunya i 11 ho seran també al conjunt de l'Estat. Entre les propostes de la sessió oficial a concurs, destaquen *Les dues nits d'ahir*, *Mogul Mogli*, *Slalom*, *Mes jours de gloire*, *El arte de volver*, *In between dying* o *Gagarine*.

“Creiem que es tracta d'una programació de primer ordre, que mostra un fresc dels autors emergents més actuals i que ajuda a reflexionar sobre el món que ens envolta”, explica el director del REC, Xavier Garcia Puerto, que destaca que la voluntat del festival és “créixer en qualitat i consolidar una massa de públic interessat a consumir aquelles pel·lícules que aporten reflexió”. “La millor manera de comen-

çar el nostre 20è aniversari és fent allò que millor sabem fer, que és celebrar un festival que celebra el cinema”, rebla.

A banda de la secció oficial a concurs, el programa del Festival REC 2020 ofereix també el cicle *Close Encounters* (Trobades properes), amb una selecció de propostes que tracten el concepte de distància i de proximitat, en un any complicat en el qual tots hem hagut de pensar sobre com ens relacionem amb el nostre entorn. Dins d'aquest cicle es veuran films com *Buio*, *Yung*, *Chico ventana también quisiera tener un submarino*, *Best Summer ever* i *After Life*.

Dins la secció de Projeccions Especials es podran veure pel·lícules singulars, com ara la preestrena de la pel·lícula *Josep*, que inaugurarà el festival amb la presència del seu director, Aurel, el productor Jordi Oliva i l'actor Sergi López, que posa veu al rol protagonista. A més, també es preveu projectar *Lúa vermella* –amb la presència del director–, *Beginning* i *Las niñas*.

Finalment, el festival també projectarà obres de creadors tarragonins, com *Aprender*, de Marina Burgués; *La caja de cerillas*, de Gerard Gil; *Me, a monster?*, de Belinda Bonan; *Basado en hechos reales*, d'Albert Marín; *Cuando nos vamos*, de Sarah Pérez; *And she hisses*, de Mónica Lek; *Hijos de la ruina*, d'Arian Araujo; i *Car naval Sansa Jove*, de Carolina Lucas.

DATA Fins al 8 de desembre
LLOC Teatre de Tarragona i Filmin
PREU 6 €

‘El Màgic d'Oz’ aterra al Teatre Condal amb aires renovats

El Màgic d'Oz arriba al Condal de Barcelona el 4 de desembre amb una versió modernitzada de la popular novel·la de L. Frank Baum. En aquesta proposta, que dirigeix David Selvas, s'han actualitzat els personatges.

Així, quan la Dorothy i el seu gos Toto arribin al món màgic d'Oz, es trobaran amb un Espantaocells compromès amb el medi ambient, amb el clima i amb tot allò que té a veure amb preservar el que tenim; l'Home de Llautó s'ha reconvertit en un Robot de gènere neutre; mentre que el Lleó aquí serà una Lleona, una femella que regnava sobre tots els altres animals, fins que va perdre la valentia.

Les cançons també s'han posat al dia, i ofereixen una barreja de gèneres

actuals, que va del trap al melòdic passant pel hip hop. L'obra compta, en el repartiment, amb Elena Gadel, Mercè Martínez, Jordi Vidal, Robert González, Dàmaris Aragón, Marc Pociello, Jana Galindo i Roser Dresaire, amb la col·laboració de Bàrtok Meyer-Delgado. David Selvas també signa la dramaturgia juntament amb Marc Artigau, mentre que el llibret i les músiques van a càrrec de Paula Jornet i Arnau Vallvé; Andreu Gallén n'és el director musical, i Pere Faura, el coreògraf. *El Màgic d'Oz* és una coproducció de La Brutal i el Grec 2020.

DATA Fins al 10 de gener
LLOC Teatre Condal (Barcelona)
PREU 26 €

Els protagonistes de la versió d'El Màgic d'Oz que es fa al Teatre Condal.

El Guant porta els titelles a Valls

El Teatre Principal de Valls acull el Guant, un festival de titelles. *Fragile*, amb La Bú Teatre; *Mil bocins de terra seca*, amb Zipit Company; *Maïra, filla de la terra*, amb la Companyia Sifó; o *Cocoué*, de la Companyia Petit Bonhom, són els espectacles que s'hi faran enguany. Al vestíbul del teatre també es podrà veure la mostra *Matito, l'alegria de viure sense fer res!*

DATA Fins al 6 de desembre
LLOC Teatre Principal de Valls
PREU A partir de 8 €

El Documental del Mes: ‘Overseas’

El Documental del Mes torna als cinemes aquest mes de desembre amb l'estrena del film *Overseas*. Aquesta proposta de Sung-a-Yoon ofereix un impactant retrat de les dones filipines que es veuen obligades a marxar a l'estranger per guanyar-se la vida fent de mainaderes i treballadores de la llar. *Overseas* es podrà veure arreu del territori i també online.

DATA Desembre
LLOC Diversos indrets i online
PREU En funció de la sessió

Lleida estrena el festival Visual Art

Després de ser posposat fa un mes, Lleida celebrarà finalment el seu nou festival Visual Art entre el 4 i el 13 de desembre. S'hi podran veure més de 170 films distribuïts en tres àmbits principals: documentals, curtmetratges i ficció. A més a més, incorpora la programació del festival Som Cinema, que promou les produccions catalanes, i la nova secció de Cinema del Món. Entre les pel·lícules que s'hi podran veure destaquen *The father*, *For Sama* o *L'ofrena*.

DATA Fins al 13 de desembre
LLOC Lleida i online
PREU En funció de la sessió

Frederic Amat inèdit, a Vic

Frederic Amat, un dels creadors contemporanis catalans més destacats, exposa a L'Albergueria de Vic un recull d'obres inèdites. L'exposició, que ha estat titulada *Obra negra*, en referència al llibre *L'Oeuvre au Noir*, escrit per Marguerite Yourcenar, inclou set pintures que han estat expressament creades aquest any 2020 per a aquest espai. Estan fetes amb pigment negre, que ha estat extret d'ossos calcinats, i blanc pur procedent del carbonat de calci.

DATA Fins al 24 de gener del 2021
LLOC L'Albergueria de Vic
PREU Gratuït

El cinema jove de Reteena, a la Filmoteca i plataformes online

El Festival Audiovisual Jove de Barcelona, Reteena, se celebra en format híbrid, amb algunes projeccions a la Filmoteca i d'altres online a les plataformes Vimeo i Filmin. Fet pel i per al públic jove, inclou una oferta d'activitats i projeccions relacionades amb tots els àmbits de l'audiovisual.

Entre les pel·lícules que formen part de la programació destaquen alguns clàssics contemporanis, com ara *La princesa Mononoke*, de Hayao Miyazaki; el film de culte *Donnie*

Darko, de Richard Kelly; o la comèdia *Las ventajas de ser un marginado* (Stephen Chbosky); a més d'una sessió de curts de joves talents locals. També hi haurà *masterclasses* i taules rodones, com la dedicada al maquillatge de la sèrie *Euphoria*, d'HBO, o una sobre la creació de personatges de videojocs per part de LCI Barcelona.

DATA Fins al 13 de desembre
LLOC Filmoteca, Vimeo i Filmin
PREU En funció de la sessió

‘L’home de la flor als llavis’ al Teatre Akadèmia

El Teatre Akadèmia estrena el 9 de desembre vinent *L’home de la flor als llavis*, un espectacle dirigit per Mario Gas. Agafant com a pivot central l'essència i el text de *L'uomo dal fior*, de Luigi Pirandello, el director, juntament amb Àlex Casanovas, Montse Guallar i Xavier Ripoll, donen forma a aquesta peça, que revela la història entre l'autor i la seva musa i estrella, l'actriu italiana Marta Abba.

DATA Fins al 10 de gener
LLOC Teatre Akadèmia (Barcelona)
PREU 22 €

Elenc de 'L'home de la flor als llavis'.

La Fira de Santa Llúcia s'instal·la a mig gas a l'avinguda de la Catedral

La pandèmia de covid-19 no ha impedit que tingui lloc a Barcelona la tradicional Fira de Santa Llúcia, que se celebra des del 1786. La fira d'arbres de Nadal, figures de pessebre, artesanian i altres objectes relacionats amb les festes nadalenques s'ha instal·lat a l'avinguda de la Catedral i s'hi estarà fins al 23 de desembre.

L'Associació de la Fira de Santa Llúcia, conjuntament amb l'Ajuntament i la Generalitat, ha treballat per complir amb els protocols de seguretat del Procicat perquè la fira sigui segura. Per això, aquest cop es durà a terme en un recinte perimetrat, amb dues entrades i sortides ben senyalitzades, amb control d'aforament, mascareta, gels hidroalcohòlics i distància.

El nombre de parades s'ha reduït, i ha passat de les 282 del 2019 a les 121 d'enguany. D'aquesta manera s'han pogut redistribuir els passadissos interiors i fer-los més amples. També es garanteix que l'aforament màxim no sigui superior al 30% de l'habitual a la fira, per poder mantenir la distància de seguretat en tot moment.

A la fira s'hi accedeix per la plaça Nova, baixant des del Portal de l'Àngel, i pel carrer de la Tapineria, al costat de l'Hotel Colón. L'associació de firaires recomana que tothom que pugui programi la seva visita entre setmana o evitant hores de màxima afluència, caps de setmana i festius.

DATA Fins al 23 de desembre
LLOC Avinguda de la Catedral (BCN)
PREU Gratuït

Mascaretes a la Fira de Santa Llúcia.

UN PESSEBRE MARÍTIM AL MARÈS

L'Associació de Pessebristes de Barcelona basteix de nou el pessebre tradicional de la ciutat que cada any es pot visitar al pati del Museu Frederic Marès. Creat en plena pandèmia i amb la participació d'especialistes, recrea el paisatge d'una vila costanera del Mediterrani. El mun-

tatge vol fer reflexionar sobre el fet que les migracions de fa dos mil anys segueixen vigents. És un pessebre singular, perquè s'hi veu el mar, a més de no tenir cova ni portal i mostrar el naixement al ras. Es pot veure fins al 2 de febrer del 2021 i l'entrada és gratuïta.

AVÍS: Els espectacles i les activitats d'aquesta agenda poden patir canvis de data o horari o cancel·lacions per culpa de la pandèmia. Abans d'anar-hi, és aconsellable confirmar la informació a través de les pàgines web dels organitzadors respectius.

Casi sin rastro del paso de Maradona por Barcelona

Repasar en una ruta los puntos calientes del 'Pelusa', fallecido el 25 de noviembre, en sus dos años como jugador azulgrana es constatar que ya no queda casi nada de lo que vivió aquí

Cugat Comas
MATARÓ

Se murió Maradona y tuvo que ser en 25 de noviembre, para disgusto de absolutamente todo el mundo. Más de una semana después, volver al mito del *Pelusa* suena a antiguo porque hasta los dioses se han montado en el carrusel de lo efímero de las redes y los medios. Se murió Maradona y Barcelona quedó en fuera de juego en el auca de obituarios que se desencadenó, exagerada y global para disgusto de los muchos que jaleaban en ella hasta para intentar pinchar el globo de un mito. Como si en Argentina los pecados y los errores no mejoraran cualquier tango y el perdón lírico no lo patinara todo siempre para bien.

Barcelona ya en vida fue el patito feo del atlas maradoniano, con el que se quiere y se hace conocer como *més que un club* incapaz de capitalizar que el 10 por excelencia jugara de azulgrana. La sentencia –falsa y exagerada, como todo en torno a él– de que “solo en Barcelona Diego fracasó” sumó en los últimos días mimbres de veracidad.

Solo Leo Messi –sucesor o quizás superior en lo de astro futbolístico, pero beato aventajado como máximo en lo parareligioso– estuvo a la altura al homenajear a Maradona con un gol calcado y exhibiendo la camiseta de Newell's con el 10. Precioso a la par que sintomático: lo que les conecta a uno y otro está todo lejos de la ciudad y el club catalán. En Barcelona el rastro de Diego es escaso y la exhibición de una camiseta encuadrada como las abuelas orgullosas guardan las orlas universitarias de

los nietos en el palco del Camp Nou tenía más de exvoto cutre que de otra cosa. Pareciera uno de esos miles de pelos de Maradona que los fieles alocados de la Iglesia Maradoniana –más de 8.000 en España, en recuento alegre– enseñaban como tesoros igual que los coleccionistas ostentan rizos de estrellas del rock.

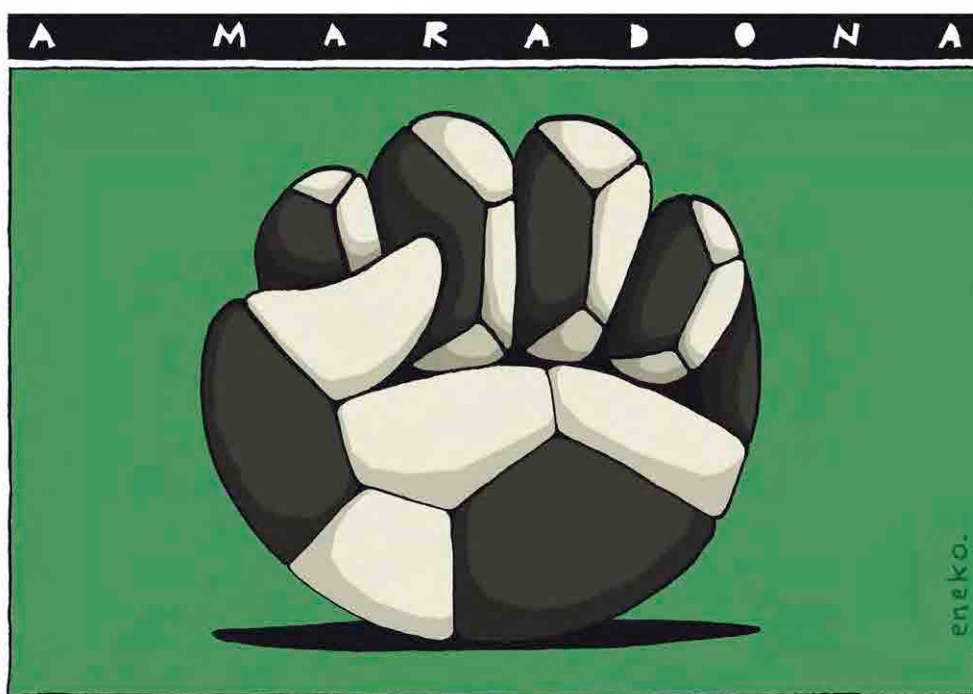
Me enseñaron uno en un callejón del Raval, en mi debut universitario hace años, al acudir a una reunión de maradonianos. Hoy en ese mismo espacio de la calle Valldonzella hay un restaurante vegano. Puede parecer anecdótico, pero es la norma general en todos los puntos vitales de los dos años de Maradona en Barcelona, de los que se puso de moda escribir mucho al mismo tiempo que solo se puede usar ya el pretérito. Si una empresa quisiera engañar a los turistas –cuando vuelvan, si es que algún día vuelven– con una ruta maradoniana por Barcelona, es probable que se sonrojara de llevar, paraguas en mano, a los interesados ante semejante colección de realidades desvanecidas. Repasarlo sirve también para subrayar lo ingrato también de lo que queda.

Ruta rápida por otra Barcelona

Por orden cronológico, podemos repasarlo. No está el Estadio de Sarrià, feudo del Espanyol y sede mundialista en 1982 cuando la Italia defensiva y soez que acabaría ganando ya anuló a la Argentina defensora del título del 78 con un Maradona joven y estelar al que Gentile secó con buena defensa y también malas artes. El Camp Nou está, ese sí, pero lo hicieron adelgazar –como a Diego– desde los tiempos de la general en tercera gradería y los 120.000 espectadores totales, muchos de ellos sin asiento seguro. Eso es lo que llenaba los altos del estadio durante los calentamientos y no Maradona, que aún no bailaba *Live is Life* de Opus.

Por encima de la Diagonal estuvo siempre Maradona, entre su casoplón en Pedralbes –en la avenida Mare de Déu de Llorda–, que años después dijo que es lo único que echaba en falta de Catalunya, y una pizzería argentina, Corrientes 348. Ambos sitios reales ya no son lo que eran. Del palacete se mantiene la silueta, pero cambió algo el estilo y perdió la pista de tenis con sus sucesivos propietarios. De la pi-

El dibuix de l'Eneko

Lo que conecta a Maradona y Messi está lejos de la ciudad de Barcelona y del Barça

Fue en Barcelona donde el jugador argentino empezó su adicción a la cocaína

zzería que cogía el nombre del mítico café bonaerense que inspiró al mismo Gardel no quedó nada por más que ahora el local siga acogiendo pizzas. Como las rutas suelen ser guiadas, vale la pena decir que entre estos dos locales se sitúa la leyenda negra del drama maradoniano: fue en Barcelona donde “la fama le presentó una blanca mujer de misterioso sabor y prohibido placer, que lo hizo adicto al deseo de usarla otra vez involucrando su vida”, como canta Rodrigo en su archifamosa *La mano de Dios*.

Podríamos alargar la ruta hasta la playa de Castelldefels, donde gravó un célebre anuncio contra la droga, pero sonaría macabro. La discoteca Up&Down de la calle Numància tiene que ser el punto final de nuestra ruta por la Barcelona de Maradona, que si fuera una investigación policial cerraría por falta de pruebas. En el que fue el local favorito de él, su clan de amigos, su familia y toda la plantilla azulgrana de la época –busquen uno solo que hable mal de Diego como compañero– se levanta hoy un gimnasio. Es un buen resumen de cómo Barcelona cambió y de cómo todo rastro del argentino es mito pero no realidad: fue dios en vida y ahora no le queda eternidad.

MONTSE GIRALT

Jaume Artigues “L’arquitectura no té sentit sense el seu contingut social”

Arquitecte de professió, ja es va integrar en el moviment veïnal entre el 1973 i el 1982 com a vocal d’urbanisme del Raval. El 2015 va entrar a l’AV Dreta de l’Eixample després d’haver-se’n anat a viure al carrer de Pau Claris

Joana Costa

Per què va tornar a la lluita veïnal? Pel desplaçament de barri a causa dels increments de preus a Ciutat Vella, però sobretot perquè, a partir de la crisi del 2009 i les polítiques neoliberals, s’han minvat drets i ingressos a les classes baixes i mitjanes.

Quins reptes té ara el barri? Tots. Pel fet de ser tan cèntric sempre se l’ha considerat de rendes altes; per això les administracions municipals històricament han fet molt poques inversions en equipaments, poques en espais verds i cap en habitatge protegit.

Quins reptes de més hi ha imposat la pandèmia? Ha posat sobre la taula la urgència de resoldre la contaminació ambiental, que implicarà la reducció de la mobilitat i la pacificació dels carrers.

L’habitatge és un d’aquests reptes? Segurament el principal, ja que incideix en un conjunt de factors. El turisme fa perdre habitatge; els increments dels lloguers i els desnonaments, també; i tot incideix sobre la manca d’equipaments i en la transformació de la base comercial, ja que elimina el comerç de proximitat.

I el turisme? La pandèmia ha minorat la pressió del turisme, és cert. També l’aprovació del PEUAT, limitant les llicències turístiques. Però l’aturada serà temporal i, de fet, els desnonaments continuen, tant els visibles com els invisibles, i els preus dels lloguers no baixen com ho haurien de fer.

Com és la convivència amb les bicicletes? Ha costat, però finalment s’ha entès que els carrils bici han d’anar per la calçada i no a les voreres. El següent pas és que totes les bicicletes respectin el codi de circulació. I,

d’altra banda, seguim tenint conflictes amb els carrils de doble sentit.

Quines demandes tenen en el terreny de la mobilitat? Les demandes ja són històriques pel que fa a la pacificació del carrer Girona i més recentment la de Consell de Cent. També la pandèmia ha donat oportunitat a incrementar els carrils bici a Llàtvia i Pau Claris, València i Mallorca.

Cap a on ha d’anar el barri? Les unitats dels barris històrics com la dreta de l’Eixample han de definir-se com una gran superilla o unitat de convivència on puguin ser satisfetes totes les demandes de millora de la qualitat de l’aire, equipaments i habitatge.

Compagina la professió i l’acció veïnal. Sempre he considerat que l’arquitectura no té sentit sense el seu contingut social. Tenir coneixements en urbanisme o arquitectura sempre ha estat una eina important per posar-la al servei de les lluites veïnals.

Les seves obres arquitectòniques són humanistes? Les meves obres, moltes compartides, s’han especialitzat en l’espai públic, i per aquest sol fet ja pot considerar-se una activitat humanista volguda.

PETJADA URBANA

Especialitzat en espais públics amb una concepció contemporània i global, Artigues ha dissenyat en obres conjuntes l’espai del passeig Marítim de la Barceloneta, la rambla del Raval i el conjunt de l’avinguda Cambó, la Porta Cambó i els Jardins del Casc Antic. També ha treballat en la reforma de la Via Laietana o la renovació de la plaça de Sants.

Para quienes quieren
leer lo que nadie más
se atreve a publicar

más detalle en <https://re.publico.es/>

R
La **REPÚBLICA**
de **Público**